

Дипломни работи с награда от конкурса за „Най-добра дипломна работа“ на Община Варна и Териториалната организация на научно-техническите съюзи – Варна

ТЕХНОЛОГИЧНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЕЛЕМЕДИЦИНА И ТЯХНОТО ПРИЛОЖЕНИЕ ПРИ ДИАГНОСТИКАТА, ЛЕЧЕНИЕТО И КОНТРОЛА НА СЪРДЕЧНО – СЪДОВИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ, 2020

Дипломант: Виктория Живкова Живкова, Научен ръководител: доц. Мила Георгиева, д.и.

Първо място в тематично направление „Хуманитарни науки“ за 2020 г.

Въведение: Предизвикателствата, пред които актуално е изправено българското здравеопазване, налагат търсенето на устойчиво решение на все по-задълбочаващия се проблем със сърдечно – съдовите заболявания (ССЗ) – водещата причина за смъртност и инвалидност в страната. Приложението на телемедицински технологии при диагностиката, лечението и контрола на ССЗ е решение, което води до добри резултати – намалели хоспитализации, разходи, по-добра превенция и профилактика и намаляване на смъртността.

Цел: Да се проучат и анализират нагласите на медицинските специалисти и пациенти спрямо приложението на телемедицински технологии в България при диагностиката, лечението и контрола на сърдечно – съдови заболявания (ССЗ).

Задачи: Преглед на литературните източници относно ССЗ и телемедицинските технологии в кардиологията. Изследване и анализ на нагласите на медицински специалисти и пациенти спрямо приложението на телемедицински технологии при сърдечно – съдови заболявания в България. Оформяне на изводи от получените данни.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Методи: Документален – включва анализ на съдържанието на монографии, изследвания, доклади, статии и др. Обхванати са общо 104 литературни източници по изследваната тема. Социологически – анонимен онлайн въпросник за изследване на информираността и отношението на пациенти и медицинските специалисти спрямо изследваната тема. Статистически – събиране, обработка, анализ и представяне на данните от проведеното проучване. Анализ на абсолютни, относителни и средни величини. Графичен – изобразяване на находки от литературния обзор и за онагледяване на получените резултати от проведеното проучване.

Основни резултати: Анкетното проучване показва, че както медицинските специалисти, така и пациентите са положително настроени към приложението на телемедицински технологии в България при диагностиката, лечението и контрола на сърдечно-съдови заболявания (ССЗ). И двете групи са убедени в това, че тези технологии биха могли да спестят разходи и да улеснят достъпа до грижа. Внимание трябва да се обърне на притеснения на известна част от респондентите по отношение на сложността на технологиите и на ефекта, който те биха оказали върху връзката пациент – лекар. Според анкетиранияте медицински специалисти основни причини да не използват телемедицински технологии са липсващите възможности за реимбурсиране и законови уредби.

Заключение: Отреденото за телемедицина място в Национална здравна стратегия 2020 показва, че в тази посока се мисли. Положителната нагласа на изследваните респонденти

също говори за готовност да се използват технологични решения при справянето със ССЗ. За да бъде успешно въвеждането им, важно е доброто предварително планиране на достатъчно обучение за медицинските специалисти и за пациентите. Световният опит говори, че телемедицината може да представлява отговор на много здрави предизвикателства. В ситуацията на пандемия, тя несъмнено е важен инструмент, на който е наложително да се обърне повече внимание от страна управляващите страната, директорите на лечебни заведения и медицинските специалисти.

Ключови думи: телемедицина, сърдечносъдови заболявания, телемониторинг, диагностика, лечение и контрол

НАГЛАСИ СРЕД БЪЛГАРСКИ УЧЕНИЦИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ ПО ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ В УЧИЛИЩЕ, 2020

Дипломант: Ивелина Стефанова Борисова, Научен ръководител: ас. Николай Михайлов, д.с.

Трето място в тематично направление „Хуманитарни науки“ за 2020 г.

Въведение: Здравното образование е дисциплина, която предоставя знания относно грижи за здравето, здравни морални възгледи и отговорно поведение. Училищната институция е втора по важност след семейството, в която децата се обучават, възпитават и социализират.

Цел: Да се проучат и анализират нагласите сред ученици от училища в различни населени места в България за въвеждане на учебен предмет по здравно образование в училище.

Задачи: Преглед на литературата за обучителни програми по здравно образование и техните ефекти върху учениците. Изследване на здравословното състояние и поведение сред българските ученици и рисковите фактори, застрашаващи здравето им. Проучване на нагласите сред учениците за въвеждане на учебна дисциплина по Здравно образование в училище чрез въпросник. Подготовка на изводи и препоръки за въвеждане на учебния предмет. **Материали:** Обект са 720 ученици на възраст между 9 и 19 години, учащи от 5 до 12 клас в български училища. Предмет на изследването са мненията и нагласите на учениците.

Методи: Използвани са исторически метод – анализ на научна литература от електронни и печатни издания; документален метод – разглеждане на официални и нормативни документи; социологически метод – провеждане на изследване чрез пряка анкета; статистически метод – обобщаване и обработване на данни.

Резултати: Здравословният начин на живот е популярен сред младите хора. Те вярват на информацията от здравни специалисти и институции. В училище за здраве се говори няколко пъти през учебната година. Учениците са категорични, че учебният предмет по Здравно образование е полезен и биха посещавали часовете по-често, ако в тях вземат участие здравни специалисти. Мнозинството респонденти отбелязва като подходящи комбинации от методи на преподаване и училищни възрасти, в които да се осъществява обучението.

Заключение: В България здравното образование не е развито, не обхваща всички ученици и е концентрирано в няколко населени места. Здравословното състояние и поведение на българчетата е сред най-лошите в Европа. Децата осъзнават значимостта на здравната култура и имат силна мотивация да я развиват в училище.

Ключови думи: здравно образование в училище, нагласи на ученици, учебен предмет

АНАЛИЗ НА ОБУЧЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА КОМПЕТЕНЦИИТЕ НА ОБУЧИТЕЛИ И ОБУЧАВАНИ ЗА РАБОТА В ДИГИТАЛНА СРЕДА В МЕДИЦИНСКИ НИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ“ – ГР. ВАРНА, 2021

Дипломант: Илияна Петрова Георгиева, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Първо място в тематично направление „Хуманитарни науки“ за 2021 г.

Въведение: Има различни аспекти, които водят към необходимостта за повишаване на образователните дейности в дигитална среда. Европейските директиви и оценката за степента на дигитализация в българското образование са сериозен довод за катализиране на този процес. Системният призив за достъпност на образованието от всяка точка на света също насочва към този процес. Пандемията от COVID–19 и ограниченията, които тя наложи принуди много образователни институции да ускорят дигитализацията в преподавателските дейности. Но всичко това открои и проблемите, с които се сблъскваме в тази област.

Цел и задачи: Да се проучат уменията на преподавателите от МУ – Варна и на служителите на ИЦЕДО към МУ – Варна в дигитална среда, и да се анализират факторите, които дават увереност за работа, като се предложат направления за развитие на дигиталните компетенции на обучители и обучавани. За да достигне изпълнението на целта на тази дипломна работа са поставени следните задачи: 1) Да се изследват подходите за обучение и развитие на компетенциите на човешките ресурси за работа в дигитална среда; 2) Да се проучи мнението на преподавателите от МУ – Варна за работата им в дигитална среда; 3) Да се проучи мнението на служителите на ИЦЕДО към МУ – Варна за работата им в дигитална среда; 4) Да се направи анализ на дейността на ИЦЕДО за развитие на дигиталните компетенции на преподавателите в МУ – Варна; 5) Да се направи анализ на развитието на дигиталните компетенции на персонала на ИЦЕДО; 6) Да се предложат насоки за развитие на дигиталните компетенции на обучаващи и обучавани в дигитална среда и за развитие на дейността на ИЦЕДО и компетенциите на персонала му.

Обект и методология: Преподавателите на МУ – Варна и служителите на ИЦЕДО към МУ – Варна. Използвани са: документален, социологически и статистически методи. Проведени са две проучвания на 201 респондента, преподаватели от МУ – Варна и 6 респондента, служители на ИЦЕДО към МУ – Варна.

Основни изводи: Голяма част от екипа работи и познава инструментариума на двете платформи – Blackboard и Moodle, използват се чужди езици за свързаните с работата им дейности, участват в онлайн курсове и имат желание за усвояване на нови знания, умения и компетенции. Дигиталните компетенции на преподавателите и служителите в МУ – Варна: все още част от преподавателите се чувстват несигурни при работата с платформа Blackboard, което може да бъде компенсирано с обучение. Ролята на ИЦЕДО в този процес е от ключово значение. Преподавателите проявяват и интерес към инструменти за създаване на дигитално съдържание, дигитална педагогика и чуждоезикова подготовка.

Насоки за по-нататъшно усъвършенстване дейността на ИЦЕДО за развитие на компетенциите на човешките ресурси в МУ – Варна за работа в дигитална среда: за персонала на ИЦЕДО се препоръчва създаване на стратегия за развитие на ИЦЕДО, която да включва курсове за придобиване на нови знания, участие в международни проекти и създаване на изпитен/тестов център, за преподавателският състав се препоръчва изграждане на система от обучения по направления, като с приоритет са работа с платформа Blackboard и Moodle, дигитална педагогика, създаване на дигитално съдържание и др.

Заклучение: Дигиталните компетенции на ИЦЕДО имат пряко влияние върху дигиталните компетенции на преподавателският състав и паралелният им анализ дава оценка за възможностите им за надграждане. И двете изследвани групи притежават мотивация и потенциал за това развитие. Базирайки на резултатите и на опита от други университети се направиха предложения, които да създадат условия за подобряване на знанията и уменията за прилагане на качествено образование в дигитална среда. Предложенията, описани в дипломната работа биха могли да спомогнат за изграждането на стратегии за развитие на дигиталните компетенции на двете изследвани групи.

Ключови думи: дигитални компетенции, висше образование, Медицински университет – Варна

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНАТА ДЕЙНОСТ СПРЯМО COVID-19 В БЪЛГАРИЯ, 2021

Дипломант: Маринела Валентинова Георгиева, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Второ място в тематично направление „Хуманитарни науки“ за 2021 г.

Въведение: От появата на първите случаи на COVID-19, всички здравни власти по света предприемат противоепидемични мерки за неговото ограничаване. В България, цялостната противоепидемична дейност срещу разпространението на коронавируса се осъществява от Регионалните здравни инспекции (РЗИ). Те имат задачата, чрез карантинни мероприятия на лица и контрол на противоепидемичния режим на работа в болници и други обекти, да регулират обхвата на SARS-CoV-2 на територията на съответна област.

Цел: Да се анализира организацията на противоепидемичната дейност спрямо COVID-19 в България.

Материал и методи: Документален, социологически и статистически методи. Проведено е проучване сред 50 респонденти - служители на РЗИ – Русе, РЗИ – Варна, РЗИ – Бургас, РЗИ – Габрово, РЗИ – Благоевград, РЗИ – Добрич, РЗИ – Ямбол и РЗИ – Ловеч. Инструмент за събиране на информацията е специално разработена за целта анкетна карта с 20 въпроса (структурирани, полуструктурирани и отворени), касаещи организацията и контрола на прилаганите мерки в условията на COVID-19, изпълнявани от инспекторите по обществено здраве и лекарите в РЗИ.

Резултати и дискусия: Служителите на РЗИ срещат известни трудности в изпълнението на надзора на COVID-19 в съвместната им работа с други институции, и с осъществяването на имунопрофилактика сред населението. Голяма част споделят, че нормативната уредба, относно изпълнението на граничния здравен контрол, трябва да бъде само една, която да е точно формулирана. Като цяло мнението им е, че цялостната организация срещу разпространението на COVID-19 е добра.

Заклучение: Необходимо е осъществяване на контрол по изпълнение на всички противоепидемични мерки от здравните власти и осъзнаване на обществена отговорност, за да може бързо да се приключи с тежката пандемичната обстановка.

Ключови думи: COVID-19, карантина, контрол, епидемиология, управление

Първа част: Здравен мениджмънт

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ БОЛНИЦИ ПО РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ПРЕДПРИЯТИЯ, ПРЕДЛАГАЩИ СПА И УЕЛНЕС УСЛУГИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИНГРАД, 2019

Дипломант: Вержиния Радославова Георгиева, Научен ръководител: доц. Любомира Коева – Димитрова, д.и.

Въведение: Анализът на финансовото състояние е обективна потребност за всеки мениджърски екип, с цел реално оценяване на финансовото здраве на предприятието, своевременно идентифициране на финансови проблеми и вземането на обосновани управленски решения.

Цел: Да се извърши анализ на финансовото състояние на специализираните болници по рехабилитация и предприятията предлагащи СПА и Уелнес услуги в община Велинград, в резултат на което да се получи комплексна и съобразена със съответните особености по отделни показатели оценка чрез методиката, прилагана при финансовия анализ и очертаване на перспективите за бъдещо развитие пред тях.

Задачи: Да се изясни същността, основните методи и ключовите показатели за оценка на финансовото състояние; да се извърши анализ и оценка на финансовото състояние на предприятията, предлагащи спа и уелнес услуги в община Велинград; да се дадат препоръки за бъдещото им развитие.

Предмет и обект: Предмет на изследване е финансовото състояние на предприятията. Обект на изследване са финансовите показатели, характеризиращи финансовото здраве на специализираните болници по рехабилитация (Филиал на „Специализирани болници по рехабилитация – Национален комплекс“ ЕАД, гр. Велинград и Белодробна болница „Света Петка“, гр. Велинград) и предприятията, предлагащи спа и уелнес услуги (Спа хотел „Двореца“, Грандхотел „Велинград“, Спа клуб „Бор“) на територията на Община Велинград. Изследваните предприятия са избрани по критерий „предлагане на спа и уелнес услуги“. За предприятията от държавния сектор е приложен и допълнителен критерий - „над петдесет на сто държавно участие в капитала“.

Материал: Българска и чуждестранна научна литература; Годишните финансови отчети за периода 2013 - 2017 г., публикувани в Търговския регистър.

Методи: Статистически методи, метод на балансовите съотношения, методи за комплексна оценка, документален метод.

Основни резултати: Изследвани са показателите за ликвидност, ефективност, рентабилност, финансова автономност, структура на активите и др., като са очертани тенденциите в тяхното изменение. Направено е сравнение и в представянето на показателите за частните и държавните предприятия, като са коментирани възможните причини за установени съществени различия в тяхното представяне.

Изненадващ е факта, че за анализирания период всички частни предприятия попадат в групата на тези с напрегнато или високо рисково (според прилаганата конкретна методика) финансово състояние. За разлика от тях, Филиал „СБР“ е оценен на границата между много добро и добро финансово състояние, въпреки че е със 100% държавна собственост. В частните предприятия, за разлика от държавните, преобладава дела на дълготрайните активи над краткотрайните, което принципно това води до намаляване гъвкавостта на

предприятията. В същото време в частните предприятия се наблюдава тенденция на увеличение в размера на паричните средства за анализирания период, водещо до повишаване на ликвидността и платежоспособността. В държавните болници е налице обратната тенденция. В частните предприятия общия капиталов ресурс и собствения капитал се увеличават, благодарение на реализираната печалба, докато в държавните, общият капиталов ресурс се увеличава и намалява неравномерно, което се дължи на увеличението на текущите пасиви, а намалението е в резултат на реализирана загуба.

Наблюдава се положителна тенденция за повишаване на ефективността на разходите в почти всички предприятия за анализирания период. Въпреки това, комплексната оценка показва, че преобладаващата част от изследваните предприятия (4 от 5) са в лошо и напрегнато или високо рисково (според прилаганата конкретна методика) финансово състояние. Единствено Филиал „СБР“ попада в категорията „много добро“ и „добро“ финансово състояние.

Заключение: Балнеологията и спа туризмът се оценяват като перспективен сектор, в който си заслужава да се инвестира и осъществява дейност, тъй като осигурява висока възвръщаемост, целогодишна заетост на хотелската база и привлича платежоспособни туристи. Резултатите от проведеното изследване, обаче показват, че собствениците и мениджърите на анализирания предприятия следва да предприемат необходимите мерки за подобряване на финансовото управление, с цел постигане на финансова стабилност, за да се гарантира тяхното успешно развитие и просперитет.

Ключови думи: анализ, финансово състояние, уелнес и спа, финансови показатели, ефективност, ликвидност, рентабилност

АНАЛИЗ НА ПРОФЕСИОНАЛНО-ДЕЛОВИТЕ И ЛИЧНОСТНИ КАЧЕСТВА КАТО ОСНОВА ЗА УСПЕШНА КАРИЕРА В ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ – ВАРНА, 2019

Дипломант: Георги Великов Георгиев, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Съвкупността от личностните и професионално-деловите качества на служителите в една администрация е основна предпоставка за бъдещо развитие и усъвършенстване на администрацията като цяло и за нейното ефективно функциониране като система. Умелото управление на професионалната кариера на служителите в административната структура е от голямо значение не само за качеството и ефективността на дейността на структурата, но и за психоклимата в организацията, за интеграцията между отделните хора, отдели и структури, както и за идентифицирането на индивидуалните с колективните и организационните цели и интереси.

Цел: Да се анализират професионално-деловите и личностните качества на служителите като основа за успешна професионална кариера в ОДБХ – Варна.

Задачи: Да се проучат и представят основните личностни качества на служителите; да се представят основните професионално – делови качества на служителите; да се изведат препоръки за усъвършенстване и развитие на професионалната кариера на служителите в ОДБХ – Варна.

Материал: Научна литература, служебни документи, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Методи: Документален метод; социологически метод (пряка анонимна анкета в ОДБХ – Варна); статистически метод.

Основни резултати: Служителите правилно оценяват значението на най-важните личностни и професионални качества за успешна професионална кариера и смятат, че притежават качества като честност, отговорност, комуникативност, справедливост и професионален опит, които им помагат в професионалната кариера. Качествата, които биха искали да развият са предимно професионално делови, като владеене на чужд език, компютърни умения, самоусъвършенстване чрез надграждане на своето образование, повишаване на експертните си познания чрез участието в различни семинари.

Служителите смятат, че работата в администрацията предоставя възможности за израстване в служебната йерархия. Това, което ги притеснява и демотивира е, че размера на получаваните доходи не съответства на квалификацията им и отговорен труд и не осигурява адекватен стандарт на живот. Освен това, размерът на заплатите в държавната администрация е точно определен и не дава възможност да се варира и гъвкаво да се отчитат различията в индивидуалните изпълнения на поставените задачи. Това са и основните причини за високото текучество на персонала в ОДБХ – Варна.

Заключение: За подпомагане на кариерата на служителите в ОДБХ – Варна е необходим комплекс от редица мерки: разработване на стратегия за задържане на инспекторите в ОДБХ-Варна; подобряване заплащането на техния труд; повече възможности за усъвършенстване на уменията и знанията на инспекторите чрез участието им в семинари и провеждане на обучения; внушаване на служителите, че те са най-ценния актив на организацията; намиране на подходящи форми и средства за признаване и оценяване на постиженията на инспекторите в сферата, в която работят; организиране на изнесени обучения (тим–билдинг) извън ОДБХ – Варна с цел по-доброто опознаване на служителите и постигане на по-голям синхрон при съвместното изпълнение на служебните им задължения; участие в международни програми за осигуряване финансирането на проекти за обучение на инспекторите в областта на цифровите технологии и чуждоезиково обучение; ежегодно допитване до инспекторите от какво имат нужда и от какво не са доволни с цел своевременно решаване на тези проблеми; организиране по линия на Националната агенция по безопасност на храните на периодични обучения на ръководителите на различните нива за усъвършенстване на техните умения в областта на управлението на човешките ресурси, организационното поведение, мениджмънта на конфликтите, комуникативните умения и др.

Ключови думи: лични качества, професионално делови качества, мотивация, удовлетвореност от кариерата, успешна професионална кариера, ОДБХ – Варна

ПУБЛИЧНИЯТ ОБРАЗ НА БЪЛГАРСКАТА АКУШЕРКА. Проучване на общественото мнение за работата на акушерките в град Варна, 2019

Дипломант: Инна Стоянова Ненова-Димитрова, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Акушерската дейност може да се определи като съставна част от медицинските грижи за здравето. Постоянното общуване между пациента и акушерката в хода на оказване на грижите изисква и налага високи морални и нравствени качества, милосърдие, които са имали стойност и преди години, и в днешно време. Те са високо оценени от пациентите

наред с професионалните умения на акушерките и стават особено ценни в условията на икономическа, социална и духовна криза в обществото

Цел: Да се проучат нагласите на обществото към акушерките, както и да се определят факторите, които влияят върху публичният образ на тези специалисти по здравни грижи.

Задачи: Да се извърши литературен обзор за историческото развитие на професията и промяната в ролята на акушерките по отношение на здравната система; да се анализира отношението на обществото към акушерките и да се определи мястото им в социалната стълба; да се анализират факторите, които влияят върху общественото мнение за дейността на акушерките; да се обобщят резултатите от проведеното проучване

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Методи: Документален, социологически, статистически методи

Основни резултати: Получените резултати сочат, че пред акушерките се разкриват нови професионални хоризонти, свързани с динамичните промени в здравните потребности на обществото, но неизменната им роля на специалисти оказващ помощ при раждане си остава водеща. Самите акушерки се отличават с висок професионализъм и умения за индивидуален подход, които не остават незабелязани от пациентите. Пациентите оценяват високо консултативните умения на акушерките по въпроси свързани с традиционните им роли – проследяване на нормална бременност, раждане, оказване на първи грижи за новородено и кърмене, същевременно не са готови да се доверят по отношение на други физиологични състояния като преклимакс и климакс. За съжаление обществото още не може да оцени напълно възможностите на акушерската професията във връзка с консултативната и промотивна дейности за превенция на заболяванията и промоция на здравето. Пациентите не са добре запознати с ОКС на акушерката и възможностите за професионално израстване, поради което очакванията към тях са занижени и не отговарят на професионалните възможности на професионалистите по здравни грижи.

Заключение: Обществото си дава сметка за високите очаквания, които се предявяват към акушерките, изключителната им натовареност, кризата с недостатъчен персонал и счита, че заплащането не е адекватно на положения труд. Професионалистите по здравни грижи са силно ограничени от действащите разпоредби, а създаването на единен нормативен документ, отнасящ е до разкриването и дейността на самостоятелна акушерска практика, ще е отличен начин да се разгърне пълният потенциал на действащите акушерки и би допринесъл към нарастващите потребности на обществото от качествени здравни грижи.

Ключови думи: публичен образ, удовлетвореност на обществото, акушерки

ПОЛЗИ ОТ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ГРИЖИ ОТ МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИ ЕКИПИ ПРИ ПРОФИЛАКТИКА НА ДЕТСКОТО ОЧНО ЗДРАВЕ, 2019

Дипломант: Красимира Иванова Димитрова, Научен ръководител: доц. Галина Петрова, д.и., Научен консултант: доц. д-р Яна Манолова, д.м.

Въведение: В световен мащаб детската слепота заема 4% от слепотата и 1% от зрителните увреждания. Предотвратими и лечими са 80% от диагностицираните зрителни нарушения. Световният опит показва важноста на профилактичните програми за ранно откриване на зрителни нарушения в детската възраст. Навременното откриване и корекция на зрителния проблем са условие за нормално физическо, нервно-психическо, емоционално развитие,

социализация, професионална реализация и добро качество на живот на детето. Грижата за детското очно здраве в България е регламентирана от дейностите на ОПЛ и специалиста по педиатрия по програма “Детско здравеопазване“, заложи в Националния рамков договор. В националното законодателство не са предвидени профилактични дейности, извършвани от специалисти по офталмология. Предоставянето на пациент – центрирана грижа от екип от специалисти по детско зрение с различно ниво на компетентност, знания и умения, както и провеждането на ежегодни унифицирани профилактични програми са предпоставка за подобряване на достъпа до офталмологична грижа и подобряване на детското очно здраве, повишаване на удовлетвореността на населението от здравните услуги и намаляване на икономическа тежест за обществото.

Цел: Да се идентифицират ползите и бариерите при предоставяне на мултидисциплинарни екипни грижи в процеса на профилактика на детското очно здраве.

Задачи: Да се проучат и анализират въпросите и нормативните документи, свързани с мултидисциплинарните екипни грижи, добрите практики и международния и българския опит за провеждане на профилактични програми за детско очно здраве. Да се проучат и систематизират анатомичните и функционални различия на детската зрителна система, особеностите в развитието ѝ и специфичните методи и подходи при изследване в детска възраст. Да се проучат информираността, здравното поведение и нагласите на родителите на деца от 6 до 8 годишна възраст и нагласите на медицинските специалисти, и студентите за участие в мултидисциплинарен екип за извършване на дейности за профилактика на детско очно здраве в град Варна. Да се разработи предложение за срокове за контрол и съдържание на профилактичен офталмологичен преглед при здрави, нерискови деца в периода на ранното детство.

Материали: Българска и чуждестранна научна литература (книги, статии, учебници) национални нормативни документи (закони, наредби, НРД) и интернет източници, отразяващи световния и националния опит в профилактика на детското очно здраве и ролята на мултидисциплинарния екип в профилактичните дейности. Специално разработени за целта на изследването анкетни карти за провеждане на емпирично социологическо сред 504 лица (родители на деца от 6 до 8 години, участвали в програма „Детско зрение“ 2018, студенти по оптометрия и медицински оптик, лекари – офталмолози, медицински сестри).

Методи: документален, исторически, социологически методи и статистически методи (тест на Колмогоров-Смирнов; дескриптивен анализ; Хи – квадрат анализ (χ^2)) за обработка и анализ на информацията от проучването, и графичен анализ за онагледяване на изследваните процеси и явления. Статистическата обработка на информацията е извършена с програмни продукти IBM SPSS Statistics, version 23 Mac OSX EQUINOX и Microsoft Excel for Mac 2011, version 14.1.0 (110310).

Основни резултати: Специалистите по очно здраве в нашата страна: лекари-офталмолози, медицински сестри, медицински оптици и оптометристи имат положителна нагласа и желание за участие в мултидисциплинарни екипи за профилактика и възприемат по еднакъв начин дейностите, които трябва да извършват в екипа. И трите групи респонденти (офталмолози, медицински сестри и студенти “медицински оптик” и “оптометрия“) определят бариерите за профилактика на детското очно здраве като комбинация от три фактора: лимитирани профилактични дейности по НЗОК, липса на финансови средства за ежегодно провеждане на профилактични програми и недостатъчен брой медицински специалисти по детско очно здраве. Наблюдава се относително високо ниво на информираност на анкетираните родители. Здравното им поведение показва известно недооценяване на профилактичните дейности. Родителите имат доверие на медицинските

специалисти, предпочитат ги като източник на здравна информация и оценяват високо полезността на профилактичната програма.

Заключение: Проучването на чуждестранния опит показва, че програмите за профилактика на детското очно здраве се основават на едни и същи принципи, но се различават по използваните тестове, възрастта на първи преглед на децата, периодичността на прегледите, медицинските специалисти в екипа, процедурата за препращане, финансиране и покритие. За разлика от въведените в редица страни национална програма и национални препоръки за опазване на детското очно здраве, у нас национална програма за профилактика на детското очно здраве няма. Провеждат се епизодични регионални профилактични програми, без да са описани различните видове специалисти, участвали в екипите, освен лекарите – специалисти по очни болести. Нормативно регламентирани дейности за профилактика на детското очно здраве са лимитирани и вменени само на лекари. Ползите от предоставяне на профилактични грижи от мултидисциплинарни екипи са свързани с: по-добър достъп до офталмологична грижа и подобряване на детското очно здраве; осъществяване на пациент - центрирана, комплексна, всеобхватна, висококачествена грижа; високо ниво на удовлетвореност на пациенти и специалисти; непрекъснато обучение на специалистите; осъществяване на партньорство: специалисти-деца-родители-институции и подобряване на финансовите резултати в здравеопазната система.

Ключови думи: профилактика, детско очно здраве, мултидисциплинарна екипна грижа

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА НА ЗДРАВНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ НА РЕХАБИЛИТАЦИОННИ УСЛУГИ В „ХОЛИСТИЧЕН ЦЕНТЪР – ЗДРАВЕ ЗА ВСИЧКИ“, 2019

Дипломант: Кристин Калоянова, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф., Научен консултант: ас. Николай Михайлов, д.с.

Въведение: Управлението на здравното поведение е важно за всеки здравен специалисти за общественото здравеопазване като цяло. То е важно за постигането на добри резултати при справянето със съвременните здравни проблеми. За да изучим работещите механизми, по които може да се осъществи това управление, е нужно да се правят проучвания относно факторите влияещи върху мотивацията на хората да правят промени в здравословните си навици. Непридържането към оздравителната програма в последните години придобива не само размерите на български, а на европейски и световен проблем. Оказва се, че дори в държавите, където по принцип хората са доста по-дисциплинирани, далеч не всички лекарски предписания се изпълняват стриктно. Проучванията показват, че за добри резултати при лечението на различни видове заболявания се изисква усилие и от страна на пациентите. Управлението на промяната на здравното поведение е много актуално и би следвало да е фокус на здравеопазването.

Цел: Установяване на факторите, влияещи върху промените на здравното поведение в посока изграждането на здравословен начин на живот у потребителите на рехабилитационни услуги и специфичният принос на терапевта.

Задачи: Проучване на проведените до момента изследвания, изучаващи механизмите на действие за придържане към предписаната терапия на пациентите. Събиране на информация чрез качествени интервюта за факторите, които мотивират потребителите на рехабилитационни услуги да следват препоръките на рехабилитатора. Анализ на информацията и създаване на модели за факторите на промяната в здравословните навици.

Формулиране на препоръки към терапевтите за управлението на здравното поведение на техните пациенти.

Методи: Избран е качествен подход на изследване. Подбрани са участници, които са потребители на рехабилитационни услуги от продължително време и могат да споделят техния опит и трудностите, през които са минавали по време на процеса на промяната в ежедневието им. Подбрахме участниците, които са потребители на. Проведени са 15 полуструктурирани интервюта в „Холистичен център – здраве за всички“ с 10 основни въпроса, чрез които да се установят факторите, влияещи върху пациентите да следват препоръките на терапевта.

Основни резултати: Резултатите от събраните интервюта подчертаха няколко важни фактора, които са повлияли положително при промяната на здравното поведение на потребителите на рехабилитационни услуги. Стимулът да променят старите си навици с цел подобряване на здравословното им състояние и да преминават през появилите се бариери идва от атмосферата, в която се извършват терапиите. Трудностите, през които са минали интервюираните са както физически (болков синдром), така и психически (воля, самодисциплина). Всеки от участниците споделя, че вследствие на комуникацията, доброто отношение, даването на разбираема информация относно тяхното здравословно състояние и нужните стъпки, които трябва да се предприемат за подобрието, са мотивирани да се справят с проблемите, които възникват в хода на лечението. Компетентността на терапевта е катализатор при изграждането на доверието у пациентите. Изследването показва, че управлението на здравното поведение се повлиява положително чрез добрата обратна връзка между терапевта и пациента, защото така целите на медицинския специалист и очакванията на потребителя се хармонизират. Постигането на добрите резултати, примерът на близките, обществото, терапевта, играят много важна роля при изграждането на нови здравословни навици. Знанието на пациентите относно причините за даденото състояние и чрез какви действия могат да се справят с тях, дава кураж и мотивира пациентите да следват препоръките.

Заключение: Анализираните процеси на трансформация в ежедневните навици помагат за идентифицирането на стратегии за преодоляване на определени видове бариери на пациентите, с които да борави рехабилитаторът. Трябва да се обръща по-сериозно внимание на зависимите от терапевта фактори, които повишават мотивацията за здравословна промяна в начина на живот.

Ключови думи: здравно поведение, следване на препоръки, терапевт, пациент, рехабилитация, здравословни навици

НОВОСТИ В ТЕЛЕМЕДИЦИНАТА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕТО ИМ В БЪЛГАРИЯ, 2019

Дипломант: Николай Начков Николов, Научен ръководител: доц. Мила Георгиева, д.и.

Въведение: Все по-бързото развитие на информационните технологии, както и тяхното прилагане във всички сфери на обществения живот, определят тенденцията, наложила се в последните години: здравеопазването да е сферата, в която иновациите имат най-голямо влияние. Все повече здравни заведения, както по света, така и в България, използват възможностите на информационните технологии, за да налагат спазването на най-добрите медицински практики, да разширяват достъпа до информация и да подобряват грижата за

пациентите си. На този фон няколко тенденции оформят новия облик на ИТ в здравеопазването, като сред тях е и телемедицината.

Цел: Да бъде представено съвременното състояние и развитието на телемедицината, както и тенденциите за внедряване на последните достижения в тази област в България.

Задачи: Да бъде направен литературен обзор на приложението на ИТ в здравеопазването, предимствата на е-здравеопазване, както и телемедицината като аспект на електронното здравеопазване. Да бъде проведено изследване на последните новости в телемедицината, като бъдат представени примери на получените резултати. Да бъдат анализирани предимствата и недостатъците на приложението на телемедицината в България. Да бъдат представени примери за приложението на новостите на телемедицината в България. Да бъде направен сравнителен анализ на най-известните функциониращи приложения у нас.

Материал: Актуални статии, анализи и проекти, интернет източници по анализиранията тема и проблематика, нормативна уредба.

Методи: Документален метод, индукционен метод, ситуационен анализ, метод на обобщенията, сравнителен анализ, системен подход.

Основни резултати: Дигиталната трансформация в медицината съществено променя и автоматизира процесите в съвременното здравеопазване в България, като едновременно с това се повишава и доверието на пациентите към технологичните новости. Телемедицината като елемент на тази трансформация вече има изграден фундамент в системата на българското здравеопазване, като с навлизането на новите технологии: високоскоростни мрежи за пренос на данни и изкуствен интелект, ще заема все по-съществен дял в тази система.

Заключение: Телемедицината е неизбежна положителна необходимост в здравеопазването в България, като адекватните мерки и действия от страна на всички участници в здравната система, ще допринесе за повишаване на качеството на предоставяните услуги, както и за подобряване на здравния статус и качеството на живот на всички пациенти и гражданите като цяло, независимо от разстоянията и локацията.

Ключови думи: дигитална трансформация, електронно здравеопазване, телемедицина, възможности за приложение

КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА СЪРДЕЧНО СЪДОВИ ЗАБОЛЯВАНИЯ, 2019

Дипломант: Радослав Петков Петков, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: Съречносъдовите заболявания продължават да държат лидерското място по причини за смърт сред населението, както в България, така и в света. Рискови фактори са елементи на околната среда, които медицинската наука е идентифицирала като потенциални причинители на заболяване. Една от целите на медицината и главна задача на лекаря е да се предостави информация за въздействието, което факторите оказват върху организма и възможностите за тяхното ограничаване.

Цел: Да се проучи осведомеността на пациентите за здравословния начин на живот и ролята на лекарите в този процес, въз основа на което да се предложи модел за обучение по превенция на сърдечносъдови заболявания.

Задачи: Да се проучи експозицията на рискови фактори сред пациенти и медицински специалисти. Да се проучи информираността на пациентите относно здравословния стил на

живот. Да се проучи мнението на изследваната група относно провежданата превенция на сърдечносъдови заболявания в извънболнични условия. Да се проучи мнението на лекари, относно проблемите на превенцията на сърдечносъдовите заболявания. Да се предложи концептуален модел за обучение по превенция на сърдечносъдовите заболявания.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено изследване сред 60 пациенти и 30 лекари.

Методи: Документален – проучване на литературата по проблема. Социологически – пряка анонимна анкета. Статистически – дескриптивна статистика (изчисляване на относителни дялове в %). Графичен – за онагледяване на резултатите са построени стълбовидни и секторни диаграми.

Основни резултати: Резултатите от анкетното проучване сочат, че нивата на експозиция на сърдечносъдови рискови фактори се запазва стабилни през годините, като някои дори засилват своето влияние сред по-младите. Въпреки изразените познания свързани със здравословния начин на живот е наложителна намесата на специалисти по превенция за подобряване на показателите за обществено здраве. Откроява се водещата роля на лекуващите лекари за осигуряване на превантивни мерки, които от своя страна все по-рядко успяват да отделят време и ресурс за подобно обучение на пациента.

Заклучение: Задача на личните лекари и здравните институции е да променят влошаващите се показатели за обществено здраве посредством използването на принципите за здравословен начин на живот. Приносът им в тази промяна сред българските граждани обаче остава сравнително скромнен. Това налага необходимостта от преразглеждане на модела на предоставяната здравна помощ, най-вече чрез подобряване на превенцията и профилактиката, главен елемент на които е повишаването на грамотността, и по-специално тази, свързана с индивидуалното здраве.

Ключови думи: сърдечносъдови заболявания, рискови фактори, превенция, здравна грамотност, обучение на пациента.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА МОДЕЛ НА ИНТЕГРИРАНИ ГРИЖИ ПРИ ОНКОЛОГИЧНО БОЛНИ В ГРАД ВАРНА, 2019

Дипломант: Стела Николаева Ключукова, Научен ръководител: доц. Галина Петрова, д.и.

Въведение: В световен мащаб след сърдечно-съдовите болести, онкологичните заболявания са втората водеща причина за смъртност. По данни на Световната Здравна Организация през 2018 г. са регистрирани приблизително 18 милиона случая на рак по света - 9,5 милиона при мъжете и 8,5 милиона при жените, а близо 9.6 милиона души са починали от рак. Статистическите данни на НЦОЗА, показват, че за петгодишен период регистрираните онкологични заболявания са увеличили броя си с 15 265 или от 277 456 случая през 2013 г. достигат до 292 721 през 2017 г. Тенденциите за нарастване на броя на злокачествените заболявания в световен мащаб, тяхната икономическа тежест за всяко общество и пожизнените последици за пациента насочват вниманието на специалистите към въпроси свързани с качеството на живот. В грижата за онкоболните се включват широка гама от доставчици на здравни и социални услуги. Сложността в развитието на заболяването и високите разходи за лечение изискват интеграция на грижите сред доставчиците. Бързо нарастващите разходи за лечение на онкологичните заболявания са резултат от високата цена на лекарствата, ненужните хоспитализации и посещения в спешните отделения.

Възможно и оптимално решение на проблема е въвеждане на подходящ модел на интегрирани грижи.

Цел: На база теоретичните постановки и съществуващи модели за интегрирани грижи да се очертаят основните елементи на примерен модел на интегрирани грижи за онкоболни пациенти на територията на град Варна.

Задачи: Да се направи преглед и анализ на литературата по въпросите свързани с интегрирани грижи при онкологични заболявания; да се опишат същностните характеристики на интегрираните грижи при онкологично болни пациенти; да се проучат и представят международни и български практики за интегрирани грижи при онкоболни пациенти; да се представят резултатите от собствено проучване свързано с необходимостта от въвеждане на интегрирани грижи при пациенти с онкологични заболявания; да се разработи примерен модел за интегрирани грижи при онкоболни пациенти на територията на град Варна.

Материал: българска и чуждестранна научна литература (книги, научни публикации, учебници) и интернет източници, нормативни и организационни документи, статистически източници, индивидуални дълбочинни интервюта.

Методи: исторически метод за систематичен обзор на литературата, анализ на демографски и здравни показатели и социологически метод - индивидуално дълбочинно интервю – проведено сред 30 лица (медицински професионалисти, пациенти, представители на неправителствени организации).

Основни резултати: Прегледа на политиките и моделите за интегрирани грижи при онкологични заболявания показват, че няма универсално решение и те търпят непрекъснато динамично развитие. Основните характеристики на интегрирани грижи в разгледаните модели са: осъществяване на сътрудничество и координация между организацията и професионалистите от здравния и социален сектори, предоставяне на комплексни грижи с високо качество, постигане на възможно най-доброто качество на живот за пациента, намаляване на социалното изключване и неблагоприятните последици от ненавременен лечение. Анализът на резултатите от проведеното проучване показват положителна нагласа на специалисти и пациенти към интеграцията на здравни и социални услуги при предоставяне на онкологични грижи. Прилагайки елементи от разгледаните добри практики в три европейски държави – Великобритания, Франция и Германия и САЩ е разработен и описан примерен модел на интегрирани грижи при онкологични заболявания за град Варна. Той би могъл значително да подобри незадоволителната координация между отделните звена на здравната и социалната системи и да предостави грижи адекватни на потребностите на пациентите с онкологични заболявания.

Заклучение: Интегрираните грижи при онкологични заболявания имат сравнително млада история. В България все още фокусът на грижите е заболяването, а не пациентът. Онкологичните грижи у нас са силно развити на ниво болнична и фармацевтична помощ, а присъствието на социален елемент в лечебните заведения е повече теоретично, отколкото практически приложимо. Провежданите държавни политики по отношение на превенция и профилактика на онкологичните заболявания са незадоволителни, предоставяните дългосрочни грижи не отговарят на нарастващите нужди на пациентите. Опитите и инициативите за интеграция на здравните и социалните услуги в съответствие със световните и европейски препоръки ще спомогнат за подобряване на превенцията, профилактиката, грижите и услугите на всички нива, свързани с онкологичните заболявания.

Ключови думи: интегрирани грижи, онкологично болни, Варна

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА СИСТЕМИТЕ ЗА СПЕШНА ПОМОЩ В ГЕРМАНИЯ И БЪЛГАРИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТРАНСФЕР НА ДОБРИ ПРАКТИКИ, 2019

Дипломант: д-р Стоян Монеv Монеv, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: Управлението на системата на спешната помощ е задача с особена обществена чувствителност, поради факта, че именно службата по спешна помощ най-често осъществява първия контакт на пациента със здравната система на съответната държава. Дейността по организацията на тази част от здравеопазването бива разглеждана като управленческа, а не като единствено медицинска задача в общия контекст на защитата на населението от различни опасности за неговото здраве – остри заболявания, злополуки, военни конфликти, наводнения, земетресения, проблеми с националната сигурност и тероризъм, социални проблеми..

Цел: Да се направи задълбочен анализ на системата на спасителната дейност във ФРГ, да се установят нейните силни страни и се проучат възможностите за тяхното приложение на територията на България.

Задачи: Да се направи исторически и нормативен анализ на развитието на системата за спешна помощ в Германия. Да се анализира професионализацията в системата за спешна помощ в Германия. Да се направи сравнителен анализ на основните параметри в системите за спешна помощ в Германия и в България. Да се обсъдят възможностите за прилагане на организационния опит в спешна помощ на Германия на територията на България по примера на Северен Рейн-Вестфалия като модел за организация на системата за грижа за населението в спешни случаи. Да се анализира нуждата от промяна в квалификационното и кадровото обезпечаване в системата на спешна помощ на България и на Германия.

Материал: нормативни текстове, данни от едно дълбочинно интервю, и общи статистически и икономически данни, касаещи системата на спешната помощ в Германия и в България, като се акцентира върху Германия.

Методи: Исторически метод – за проучване на развитието на спешната медицина на територията на Германия през последните 2000 години и за установяване на основните ценности и цели, поставяни в исторически и в актуален план пред нея. Документален метод – за анализ на нормативни документи на федерално и на национално ниво, необходими за постигане на целта на тази дипломна работа. Социологически метод – професионално лично наблюдение на автора на дипломната работа, като служител в системата на спасителната дейност в Германия от 2005-та година до днес, и дълбочинно интервю. Статистически метод – дескриптивна статистика и графичен анализ.

Основни резултати: Спешната помощ в Германия е в компетенциите на местните власти, спешната помощ в България е на централно държавно подчинение. Спешната помощ в Германия се заплаща от здравните каси, спешната помощ в България е на издръжка на бюджета на Министерство на здравеопазването. Германия отделя за спешната помощ на глава от населението пет пъти повече средства от България (4,3 милиарда евро). България разполага с около 6 пъти по-малко мобилни екипи на глава от населението от Германия. В Германия една линейка обслужва 10 пъти по-малка територия в сравнение с България.

Заклучение: Системите на спешната помощ на Германия и на България имат какво да научат една от друга. Възможни са законодателни и организационни промени и обмен на

опит с цел повишаване на качеството на обслужване на населението. Тук и спешната помощ в Германия има какво да заимства от спешната помощ на България, която работи при крайно тежки и необезпечени финансови, технически и персонални условия.

Ключови думи: спешна помощ, Германия, България, гражданска защита, квалификация.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ АЛИАНСИ МЕЖДУ МУ – ВАРНА И ЛЕЧЕБНИТЕ БАЗИ ЗА ОБУЧЕНИЕ КЪМ УНИВЕРСИТЕТА, 2019

Дипломант: Христо Дочев Цеков, Научен ръководител: проф. Тодорка Костадинова, д.и.

Въведение: Изследването и анализирането на възможността за развитие на стратегическите алианси между МУ – Варна и лечебните бази за обучение към университета е тема с изключително стойностен, модерен и важен характер.

Конкурентната среда в сферата на висшето образование и СДО в национален и международен мащаб, налагат нови стандарти в търсенето на възможности за развитието на ползотворни сътрудничества, съюзи, партньорства – алианс. Политиките на академичните ръководства на висшите учебни заведения (ВУЗ) в развитието на вече съществуващи и разработването на нови стратегически алианси полага изключително перспективен хоризонт пред ръководените от тях институции. Търсенето на високо качествен образователен продукт в сферата на медицинското образование от страна младите хора, желаещи да следват и обществото от друга, определят изключителна значимост на всяка посока при определянето на стандарти и развитие на стратегически алианси (СА).

Цел: Усъвършенстване и развитие, подобряване на процесите на обучение на студентите и лечение на пациенти в създадените стратегически алианси в здравния сектор между болничните бази за обучение и Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“, гр. Варна.

Задачи: Характеризиране на същността на стратегическите алианси между МУ – Варна и болничните бази за обучение; Систематизиране на признаците за създаването на стратегически алианси; Да се отговори на високите изисквания към квалификацията на медицинските специалисти с цел гарантиране на сигурността и безопасността на пациентите и повишаване на качеството на образователния продукт; Моделиране на методика за създаването на стратегически алианси с участието на МУ – Варна и партньорски клинични бази; Мотивиране на мениджърите на болничните бази за обучение за задълбочаване на партньорството им с МУ – Варна, чрез проучване на възможностите за развитие на стратегическите алианси между лечебните структури и медицински университети; Изготвяне на анализ от проведените изследователски методи - документен и контент анализ на списъка с партньорските бази на МУ Варна; проведени полуструктурирани интервюта с водещи специалисти от академичната общност и болничните бази.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено авторско изследване – полу структурирано интервю.

Методи: Документален метод; Контент анализ на договорните партньори на МУ Варна; Наблюдение на терен сред болничните бази и МУ Варна; Авторско проучване – проведени полуструктурирани интервюта с участници в процеса на формиране на СА.

Основни резултати: Разясняване същността на стратегическите алианси, характеристиките им, и теориите обясняващи произхода им. Маркирано е разнообразието от дефиниции и различните подходи за интерпретиране на стратегическите алианси. Систематизирани са видовете и формите на стратегически съюзи от гледна точка на наличните множество

класификационни признаци. Анализирани са различните авторови виждания, относно съдържанието на процеса на формиране на стратегическите алианси и са конкретизирани и изяснени спецификите на отделните етапи от този процес. Систематизирани са основните предпоставки и мотиви за създаване на такива партньорства. Изследвани са критичните фактори за успех на стратегическите съюзи и са обвързани с отделните етапи от процеса на създаване на стратегически алианси. Анализирано е състоянието и развитието на ББ и МУ – Варна като са изведени основните вътрешни и външни движещи сили, които насочват високите изисквания към квалификацията на медицинските специалисти с цел гарантиране на сигурността и безопасността на пациентите съчетано с повишаване на качеството на образователния продукт на партньорски отношения чрез формиране на стратегически алианси. Дава се възможност за практическо приложение на методика за създаването на стратегически алианси с участието на МУ – Варна и партньорски клинични бази. Чрез проведеното авторско изследване е детайлно разгледана възможността за мотивиране на мениджърите на болничните бази за обучение за задълбочаване на партньорството им с МУ – Варна, чрез проучване на възможностите за развитие на стратегическите алианси между лечебните структури и медицински университети; Изводите от направените анализи на изследователските методи и емпиричните данни стоят в основата на предложения за развитие на стратегически алианси в между болничните бази за обучение и МУ – Варна.

Заключение: Проучваните нагласи на ръководителите и оперативното ниво служители в СА показват липса на последователност в държавната политика по отношение на създаването на стратегически алианси, но мотивирането на желанието за сътрудничеството и намирането на институционална възможност се оценяват високо от регулативните органи и местните администрации. Условиата, в които функционират болничните бази и МУ – Варна и нагласите на техните ръководни екипи, можем да приемем като на- значим принос, в сътрудничеството и взаимодействието на ББ с МУ – Варна чрез създаване на устойчиви стратегически алианси бива успешен и подходящ управленски подход за справяне с предизвикателствата на средата, породени от ресурсната ограниченост и силно конкурентната сфера в секторите на здравеопазване и висше образование и притежават неизчерпаем потенциал за обществена значимост в процеса на здравеопазване и оказване на здравни грижи към населението.

Ключови думи: стратегически алианси, болнични бази за обучение на МУ– Варна

АНАЛИЗ НА КОНФЛИКТИТЕ ЛЕКАР-ПАЦИЕНТ, 2020

Дипломант: Боян Първанов, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Взаимоотношенията между лекар и пациент могат да се разглеждат от няколко страни: предоставянето на здравна услуга е от сферата на официалното служебно общуване, но доверителният им характер придава допълнително черти характерни за междуличностното общуване. Наблюдават се условия за конфликтност на връзката, породени от горната нееднородност.

Цел: да се проучат конфликтите в доболничната помощ на ниво „ОПЛ – пациент“

Задачи: Проучване на теорията за управление на конфликтите, проучване на спецификата на конфликтите „лекар – пациент“, анализ и оценка на видовете конфликти между ОПЛ и пациентите.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Методи: Документален метод – за проучване на национални и международни източници по темата на дипломната работа, етично-нормативна уредба, касаеща управлението на конфликтите в здравеопазването; социологически методи – пряка анонимна анкета за изследване на конфликтите „лекар – пациент“.

статистически метод – статистическа обработка на емпиричните данни от анкетата; анализ на резултатите от емпиричното социологическо изследване.

Основни резултати: Конфликтът „лекар – пациент“ е неизменна част от двустранните взаимоотношения между страните, като причините за това са от различен характер. Те са провокирани както от гледната точка, относно лечението на пациента, така и от личностни черти, включващи проява на поведенчески стереотипи. Пациентите обръщат голямо внимание на нежеланието на лекаря да им обясни повече за тяхното здравословно му състояние, както и неиздаването на направление за специалист, независимо от административните пречки за това. Освен скритите и неизявени конфликти между лекар и пациент, се наблюдават и открити сблъсъци. Много често лекарите посочват като причина за стреса на работа, точно конфликтните ситуации между тях и пациентите. Поради редица административни разпоредби и ограничения на правата на ОПЛ, тези ситуации не могат да се плануват или избегнат напълно.

Заклучение: Необходимо е и да се реорганизира системата на обучение на медицински специалисти, като се засили обучението по формиране на конфликтологични умения, особено подходяща за ръководители на здравни структури и при продължаващото обучение на медицинския персонал.

Управлението и регулирането на конфликтите между лекаря и пациента, които са неизменна част от медицинската услуга, ще е в полза и на двете страни. Наличието им дава ценна информация за състоянието на системата, но те следва да бъдат използвани като индикатори за проблем, а не да бъдат игнорирани.

Ключови думи: конфликт, лекар, пациент, медицинска етика, ОПЛ, ДКЦ

ОТЧИТАНЕ И АНАЛИЗНА РАЗХОДИТЕ В ЦСМП – БУРГАС ЗА 2018 Г., 2020

Дипломант: Иван Николаев Чернаев, Научен ръководител: доц. Любомира Коева, д.и.

Въведение: За реализиране целите на организациите и осъществяване на цялостната им дейност, лечебните заведения извършват разходи. Управлението на разходите е ключово за мениджмънта и изисква непрекъснато наблюдение, оценка, анализ и контрол. За целта всички разходи трябва да бъдат достоверно отразявани и отчетани, наблюдавани и анализирани, независимо от различната им функционална роля и предназначение при спазване принципите на счетоводна отчетност.

Цел: Да се изследват спецификите в организацията на отчитане на разходите в ЦСМП - Бургас, и се анализира вида, структурата и поведението на разходите.

Задачи: да се направи обща характеристика на отчетността на разходите в лечебните заведения. Да се представят общите принципи на счетоводната отчетност като се изяснят спецификите на прилагането им в бюджетните предприятия. Да се изследва и представи системата за отчитане на разходите на ЦСМП – Бургас; Да се направи анализ на разходите; Да се направят изводи и препоръки.

Материали: Литературни източници; счетоводната нормативна уредба, в т.ч. касаеща бюджетните предприятия; резултати от проведено собствено социологическо изследване; Годишни финансови отчети на ЦСМП-Бургас, публикувани в Търговския регистър.

Методи: Документален метод – за проучване на национални и международни източници по темата на дипломната работа, Социологически методи – интервю с ръководни кадри от финансовия отдел на изследвания обект; Статистически метод – статистическа обработка на финансово – отчетните данни за 2018 год., и техния анализ.

Предмет: Разходите на ЦСМП – Бургас

Обект: Организацията на счетоводното отчитане на разходите в ЦСМП – Бургас, и величината на разходите по вид и структура за анализирания период.

Основни резултати: В ЦСМП – БУРГАС основен проблем е, че приходите не покриват текущите разходи и като цяло финансирането на дейността е недостатъчно. Отчитат се следните, ярко изразени тенденции: нарастване разходите за медикаменти, поради увеличение в обема на дейността; увеличаване на разходите, свързани с обслужването и поддръжката на логистичния парк, поради натрупващите се по-големи разходи за амортизация; повишаване на текущите разходи за горива и енергия, поради силната зависимост на тези разходи от повишаването на доставните цени на горивата и енергията. ЦСМП – БУРГАС е силно ограничен в разпределението на разходите по пера за извършване на основната си дейност, и на всички спомагателни такива. Липсата на свободни бюджетни средства, и на възможност за свободно опериране с тях, както и пренасочването им, значително затруднява оптималното изпълнение на целите на организацията.

Заключение: Бюджетните предприятия като ЦСМП – Бургас, все повече са поставяни в условията на работа при пазарни механизми и регулатори, при които следва да получават цената на произведения от тях продукт, или извършена услуга. В такава среда, отчитането и анализа на разходите в бюджетните предприятия, придобива все по-голямо значение.

Ключови думи: счетоводен стандарт, счетоводни принципи, отчитане, разходи, ЦСМП – БУРГАС

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ЦСМП – БУРГАС, 2020

Дипломант: Николай Иванов Чернаев, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: По своята дълбока същност управлението на човешките ресурси е смисълът и сърцевината на управлението на всяко предприятие, защото хората са най-ценния ресурс и решаващия фактор за неговия успех. Извличането на максимална полза както за организацията, така и за служителите в нея изисква отделянето на същото внимание както към другите видове ресурси.

Цел: Да се извърши проучване на реалното състояние на основни дейности и етапи от управлението на човешките ресурси в ЦСМП – Бургас.

Задачи: Да се направи преглед на литературата по въпросите, свързани с управлението на човешките ресурси. Да се проучат и представят основните фактори, които оказват влияние върху хората. Да се изследва и анализира удовлетвореността на служителите, осъществяващи трудова дейност в ЦСМП – Бургас.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Методи: Документален метод – за проучване на национални и международни източници по темата на дипломната работа, нормативна уредба, касаеща управлението на човешките ресурси в здравеопазването; социологически методи – пряка анонимна анкета за изследване на удовлетвореността на служителите ; интервю с ръководни кадри по проблематиката на

темата; статистически метод – статистическа обработка на емпиричните данни от анкетата; анализ на резултатите от емпиричното социологическо изследване.

Основни резултати: Резултатите от собственото социологическо проучване сочат, че в ЦСМП – Бургас има ясно установен модел за управление на човешките ресурси. Всички елементи на действащата методика са подробно разработени, съобразени с интересите на организацията и в значителна степен с тези на персонала. Същевременно се регистрира недостиг на медицински кадри, висока средна възраст на персонала, постоянна тенденция за търсене на работа в други сектори на здравеопазването, несигурност при упражняване на професията по отношение на сигурност и безопасност, липса на желаещи кадри за работа в сектора.

Заключение: Работата в ЦСМП е високо рискова, трудът е непривлекателен, с високо ниво на стрес. Запазващата се тенденция от недостиг на медицински кадри, незаети свободни щатни длъжности, високата средна възраст на работещия персонал, текучеството на кадри, дава основание за оценка на стратегията по управлението на човешките ресурси в ЦСМП – Бургас като недостатъчно ефективна! Направената оценка на ЦСМП Бургас за управлението на човешките ресурси разкри съществен потенциал за неговото оптимизиране. Той може да бъде разгърнат в провеждането на периодични проучвания на мотивационните фактори и степента на тяхната удовлетвореност с цел установяване на промените в мотивационната структура на персонала и разработване на адекватна мотивационна програма!

Ключови думи: управление на човешките ресурси, удовлетвореност на служители, ЦСМП – Бургас.

МОТИВАЦИЯ НА ЛЕКАРИТЕ КАТО ФАКТОР ЗА НАЕМАНЕТО И ЗАДЪРЖАНЕТО ИМ В НЕПРИВЛЕКАТЕЛНИТЕ ЗА РАБОТА РЕГИОНИ (по примера на „МБАЛ – Силистра“ АД, гр. Силистра), 2020

Дипломант: Тихомир Иванов, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Мотивацията е тази сила, която кара хората да действат, постъпват и да се отнасят към някого или нещо в различни ситуации и обстоятелства по начин, който те сами изберат. Да бъдеш мотивиран означава или да искаш да отидеш някъде по собствено желание, или да бъдеш окуражен с всички налични средства, да тръгнеш целенасочено и да постигнеш крайния успех. Многобройните фактори, влияещи върху мотивацията на труд, тяхното идентифициране, създаването на такава мотивационна среда, която да помага за висока заинтересованост към крайните резултати, позитивно отношение към работата и организацията са основания за подготвянето и разглеждането на настоящата разработката. Проучването на този специфичен проблем може да има и чисто практическо приложение – да даде насоки за обхвата на мероприятия и действия за повишаване мотивацията на лекарите, за професионална реализация, което от своя страна да се отрази върху показатели като повишаване ефективността на работата, нарастване производителността на труда и подобряване на качеството на медицинските услуги.

Цел: Изследване мотивацията на лекарите като фактор за наемането и задържането им в непривлекателните за работа региони по примера на „МБАЛ – Силистра“ АД.

Задачи: Изследване на теоретичните възгледи за мотивацията, които са в основата на съвременните мотивационни модели, литературен обзор на изследвания за мотивацията за

работа на лекарите; Определяне на най-съществените мотивационни фактори и тяхното влияние; Формулиране на стратегия и тактика за повишаване мотивацията на лекарите в „МБАЛ – Силистра“ АД; Провеждане на изследване за социалния статус, професионалната удовлетвореност и мотивацията на лекарите за по-точна интерпретация на проблемите с акцент върху някои социално-икономически характеристики на изследваната съвкупност.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено изследване за социалния статус, професионалната удовлетвореност и мотивацията на лекарите.

Методи: Базирайки се на цялостния подход при изследване на удовлетвореността и мотивацията, основните методи, които са прилагани са: документален – контент – анализ на служебни документи, свързани с темата; социологически – разработване на анкетна карта и провеждане на социологическо проучване; статистически – определяне относителните тегла на значимост на факторите – мотиватори и факторите – демотиватори, които ще служат за основа на съставяне на мотивационния профил; графичен – визуално представяне на данните като таблици и диаграми; аналитичен – анализ на показаните резултати.

Основни резултати: Представени са теоретичните обосновки, мотивационни теории и методи за стимулиране; Изяснени са основните фактори, елементи и функции за мотивацията и удовлетвореност на лекарския персонал; Дефинирана е мисията, основните цели и задачи на „МБАЛ – Силистра“ АД и е разгледана програмата за мотивация и удовлетвореност в лечебното заведение; Проведено е анкетно проучване сред лекарите за професионална удовлетвореност и мотивация; Извършен е анализ на резултатите от изследването; Набелязани са мерки и препоръки за подобряване на организационната култура, управлението на човешките ресурси и насоките за мотивиране на лекарите като фактор за наемането и задържането им в непривлекателните за работа региони с цел реализация на основните цели, задачи и стратегии на „МБАЛ – Силистра“ АД.

Заключение: За подобряване мотивацията на лекарския персонал е необходимо да се реформира системата на възнаграждение и цялостните условия на труд. Необходимо е да се провеждат и по-задълбочени и периодични проучвания на трудовите мотивационни фактори и тяхната удовлетвореност с цел да се установят промените в мотивационната структура и ефективността за осъществяваните програми за повишаване на мотивацията.

Ключови думи: мотивация, удовлетвореност, непривлекателни региони за работа; мотивационни фактори.

ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА ИНТЕГРИРАНИ ГРИЖИ ПРИ ДЕЦА С РАЗСТРОЙСТВА ОТ АУТИСТИЧНИЯ СПЕКТЪР, 2020

Дипломант: Богдан Борисов Замтиков, Научен ръководител: доц. Галина Петрова д.и.

Въведение: През последните 10 години вниманието на клиничните специалисти и обществото към аутизма непрекъснато нараства. Аутизмът проявява подобни симптоми с всички други увреждания на невrorазвитието, хронични са и изискват дългосрочни грижи. Въпреки че резултатите са променливи и специфичните поведенчески характеристики се променят с времето, повечето от децата с аутизм остават в спектъра и като възрастни и независимо от интелектуалното си функциониране продължават да изпитват проблеми със социалното отношение, самостоятелния и независим живот и с психичното здраве. България, както и целия свят е изправена пред увеличаване на пациентската група от деца и възрастни с разстройства от аутистичния спектър (РАС). Посрещането и удовлетворяването на нуждите на тази пациентска група, е свързано с реорганизация на

грижите за тях. Нужна е по – добра координираност и комуникация между отделните звена от здравния и социален сектор за предоставяне на интегрирани грижи, с фокус върху потребностите на лицата с РАС.

Цел: Да се изведат ключовите елементи на интегрирани грижи предоставяни на деца с разстройства от аутистичния спектър (РАС).

Задачи: Да се опишат основните характеристики на заболяването аутизъм и основните клинични прояви, които определят нуждата от интегрирани грижи. Да се проучат и представят примери за успешни практики от Европа и света предоставящи интегрирани грижи на деца с разстройства от аутистичния спектър. Да се представи структурата, организацията и начина на функциониране на център за социална рехабилитация и интеграция „Радост“ на територията на град Варна, България, предоставящ услуги с елементи на интегрирани грижи за деца с разстройства от аутистичния спектър. Да се проучи удовлетвореността от предоставените интегрирани грижи на родителите на деца с РАС посещаващи Център за социална рехабилитация и интеграция „Радост“.

Материали: български и чуждестранни литературни източници, научни публикации, документи и резултати от собствено анкетно проучване.

Методи: Исторически метод; Документален метод; Социологически метод.

Резултати: Спецификата и широкия спектър от области, които засяга заболяването обуславят нуждата от развитието на интегрирани грижи, които да отговорят на голямото разнообразие от потребности на лицата с РАС. Проучването на практиките за интегрирани грижи на деца с разстройства от аутистичния спектър показва, че оптималната грижа за лица с РАС изисква мултидисциплинарен екипен подход и включване на различни професионалисти. Дейностите и услугите, в ЦСРИ „Радост“, са в съответствие с потребностите на децата с РАС и се предоставят от мултидисциплинарен екип от специалисти. Проведеното изследване показва висок процент на удовлетвореност сред родителите на потребителите посещаващи ЦСРИ „Радост“ от: организацията на работния процес в центъра, работата на мултидисциплинарния екип, получаваната административна информация и информацията от специалистите, обхвата и комплексността на елементите на интегрирани грижи, предоставяни в социалната услуга.

Заключение: За успешната социална рехабилитация и интеграция на децата с разстройства от аутистичния спектър е нужно подобряване на координацията между различните доставчици, по-голям голям обхват и комплексност на предоставените интегрирани грижи. Една от най-важните задачи е реструктурирането и реорганизацията на здравните грижи и социалните услуги, за да могат да се удовлетворят в най-голяма степен потребностите на увеличаващата се пациентска група от деца и възрастни с РАС.

Ключови думи: добри практики, деца, разстройства, аутистичен спектър, интегрирани грижи.

НАГЛАСИ ЗА ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ХРАНИТЕЛНИ ДОБАВКИ В БЪЛГАРИЯ, 2020

Дипломант: Ванина Иванова Керанова, Научен ръководител: доц. Мила Георгиева, д.и.

Въведение: Фармацевтичната индустрия е една от най-бързо развиващите се и високотехнологични индустрии в света. Благодарение на бързия ѝ растеж и повишаването на здравната култура през последните десетилетия, продължителността и качеството на живот на населението са нараснали значително. Значим принос към пълноценното развитие на организма и неговото здраве има потреблението на хранителни добавки. Целта на

заложеното изследване в дипломната работа е да се проучат и анализират нагласите за употреба на добавки в България чрез изследване на потребителите на този пазар.

Методи и материали: Проучването е проведено в различни градове в България, в периода април – май 2020г. , като е използван анонимен онлайн въпросник. Обхванати са 737 крайни потребителя на хранителни добавки.

Резултати и дискусия: Нагласата за употреба на хранителни добавки в България е положителна, като не се повлиява значително от възрастта, пола или образованието на респондентите. Повече от половината анкетирани се интересуват от алтернативни варианти на класическата медицина и са склонни да приемат добавки като допълнение на лечението с медикаменти (58%). Най-често използвани от потребителите са имуностимулаторите.

Цената е фактор при избора на конкретна хранителна добавка, но определящ критерий за оценка на качеството на продукта е неговия принос за здравето. Употребата на добавки е обусловена от степента на информираност по отношение на тях и техния принос за здравето.

Заключение: С проведеното изследване проучихме мнението, информираността и отношението към потреблението на хранителни добавки в България. Проучването доказва положителна нагласа по отношение на употребата на добавки, обвързана предимно с желанието за здравна профилактика и като допълнение към лечението с медикаменти.

Ключови думи: Хранителни добавки, нагласи, употреба, потребители, фармацевтичен пазар

УЧАСТИЕ НА ПАЦИЕНТА ВЪВ ВЗЕМАНЕТО НА РЕШЕНИЯ – АСПЕКТИ НА ЛЕКАРСТВЕНАТА ТЕРАПИЯ, 2020

Дипломант: Десислава Николаева Александрова – Иванова, Научен ръководител: доц. Антоанета Цветкова, д.и.

Въведение: През последните години настъпи много важна промяна във философията и културата на здравето, свързана с разбирането за участието на пациента в неговото лечение, грижа за здравето и превенция на заболяванията. Аптеките, като част от здравната система, са в центъра на този процес, а фармацевтът е член на интердисциплинарния екип, участващ в предоставянето на първични грижи на пациентите и отговорен да дава фармакотерапевтична информация на всеки конкретен пациент при изпълнение на лекарско предписание. Информираниостта на пациента за правилната употреба на лекарствените продукти е от жизненоважно значение. Всички усилия на здравните специалисти, вложени в осигуряване на необходимата лекарствена терапия, могат да бъдат неефективни, ако пациентите не се придържат към терапията. Участието на пациента в лекарствената терапия се изразява чрез решенията, които той взема да приема или не предписаните от лекаря медикаменти. Ниските нива на придържане към терапията са свързани с по – често изразени симптоми, по – висока смъртност, нарастващи директни и индиректни разходи за лечение и влошено качество на живот на пациентите. Много са факторите, които водят до лошо придържане към лекарствената терапия. Разпознаването на вида непридържане е първа стъпка към подобряване на придържането.

Цел: Да се проучи участието на пациента относно вземането на решения свързани с назначената му терапия и аспектите повлияващи придържането.

Задачи: Да се проучи и анализира мнението на фармацевти, работещи в болнични и открити аптеки, до колко пациентите спазват предписаните им лекарствени терапии; Да се изследва ролята на фармацевта за придържането към предписаната терапия на пациента; Да се проучат водещите социално – икономически, фармакотерапевтични и фармакоикономически фактори, повлияващи придържането към терапията при хронично болни пациенти; Въз основа на резултатите от анкетното проучване да се предложи метод за подобряване на степента на придържане към терапията.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Методи: Документален метод, социологически метод и статистическият метод.

Основни резултати: Анкетното проучване показва, че само половината от пациентите се придържат към назначената им лекарствена терапия. Пациентите често търсят мнението на фармацевта, като най – достъпен медицински специалист и източник на здравна информация, относно терапията на заболяването. Ако при започване на терапията, пациентът е добре информиран и консултиран, той се придържа към терапията в по – голяма степен, тъй като това значително повлиява неговото решение. Решаващо при избора за покупка на лекарства е цената на медикаментите. Основните причини, които водят до ниска степен на спазване на терапията при пациенти с хронични заболявания, са голямия брой на лекарствените продукти, изписани на пациентите, честото дозиране, високата цена на лекарствата и ниския процент на реимбурсация, притеснение от нежелани лекарствени реакции и недостатъчната информация на пациента относно заболяването и лечението.

Заключение: Придържането зависи от начина, по който пациентите възприемат заболяването, терапията, качеството на комуникацията между тях и медицинските специалисти (лекари и фармацевти). Чрез предоставяне на качествени фармацевтични грижи, фармацевтът може да повиши степента на придържане към терапия, което ще доведе до: по – добър контрол на хроничните заболявания, осигуряване на рационална лекарствена употреба, намаляване на нежеланите лекарствосвързани проблеми и избягване на полипрагмазията, намаляване степента на инвалидизация за подобряване на общественото здраве. Ключът към ефективно лечение и постигане на контрол на хроничните заболявания е работа в екип и колаборация между пациентите, фармацевтите и лекарите.

Ключови думи: участие, пациент, лекарствена терапия, непридържане, лекар, фармацевт

ЕРГНОМИЧНА ОЦЕНКА НА ХИРУРГИЧНАТА МЕБЕЛ В ОПЕРАЦИОННА ЗАЛА В УНИВЕРСИТЕТСКАТА КЛИНИКА ПО ОФТАЛМОЛОГИЯ В ГР. ВАРНА, 2020

Дипломант: д-р Добрин Бояджиев, Научен ръководител: проф. д-р Теодора Димитрова, д.м.

Въведение: На всеки 10 секунди един работещ човек се превръща временно или трайно в инвалид, а някои от тях са лекари и хирурзи. Добре известен факт е, че медицинските специалисти са предразположени към мускулно – скелетни заболявания (МСЗ), като офталмолозите са особено изложени на по-висок риск. В многобройните си форми оперативната дейност може да принуди очните хирурзи да заемат пози, които имат вредни дългосрочни ефекти върху физическото здраве чрез индуциране на мускулно – скелетна умора. Една особено чувствителна област е шийният отдел на гръбначния стълб, тъй като

хирурзите са принудени да заемат позиции, които изискват устойчива цервикална хиперфлексия.

Цел: Да се направи ергономична оценка на хирургичната мебел в операционна зала в Университетската клиника по Офталмология в гр. Варна за управление на постуралните рискове за работещите офталмохирурзи и да се изготвят препоръки към работодателите, базирани на налични добри примери в англоезичната литература.

Задачи: Да се извърши цялостен преглед на англоезичната литература относно ергономичния риск, разпространението на МСЗ сред офталмохирурзите и уникалните ергономични съображения и препоръки.

Да се приложи съвременен метод за оценка принудителната поза на офталмохирурга по време на оперативна дейност с цел установяване на рискове за увреждания на горните крайници, което да ни даде систематична оценка на постуралните рискове за работника. **Материали и методи:** Направен бе задълбочен и аналитичен литературен обзор върху голям брой научни публикации, свързани с ергономията на един очен хирург в 21-ви век.

Участващите в проучването хирурзи бяха фотодокументирани докато извършват рутинната си хирургична дейност като коригираха операционното оборудване както сметнаха за необходимо. Данните са обработени с помощта на биомеханичен софтуер за получаване на оценка на риска от нараняване, бързи реакции на лактите и раменните стави, ъгли на огъване на лакътя и раменната става, ъгли на огъване на шията, торса и величини на гръбначната кривина.

Резултати: Научните изследвания за измерване на напрежението при повтарящите се движения и неудобни пози на тялото са проведени до голяма степен за ръчни операции като производство и монтажни линии, а не за офталмология. Не съществуват и обективни показатели за определяне дали предполагаемо „ергономичните“ дизайнерски характеристики на новото операционно оборудване всъщност намаляват мускулното напрежение и/или рисковете за потребителите.

Откритията обективно потвърждават дългогодишно убеждение сред тези, които се занимават с офталмологична ергономия. Малките промени в работните процедури могат да направят голяма промяна. Простите постурални промени могат да намалят времето, прекарано от офталмолозите в неутрални пози, намалявайки вероятността от поява на мускулно-скелетни заболявания.

Изводи: Данните от англоезичната литература подчертават мнението на експертите по ергономия, че някои видове движения и задачи, които са рутинни в офталмохирургията, могат да доведат до кумулативни мускулно – скелетни деформации (МСД) на гърба, раменете, шията и горните крайници.

След изготвянето на ергономична оценка на хирургичната мебел в операционна зала в Университетската клиника по Офталмология в гр. Варна се установи, че не е налично достатъчно съвременно операционно оборудване, което да е в съответствие и да отговаря на препоръките към работодателите, базирани на налични добри примери в англоезичната литература.

След прилагането на съвременния метод (RULA) за оценка на принудителното положение на очния хирург се подчертаха основните рискови фактори за развитие на МСД: повтарящи се задачи, особено при стресови обстоятелства; задачи, които изискват фино управление и близък визуален фокус, които увеличават мускулното напрежение в главата, шията и горните крайници; продължително поддържане на неудобни позиции на тялото по време на хирургичната интервенция.

В офталмологичната операционна дългите хирургични процедури с помощта на микроскопи могат да поставят микрохирурзите под повишен риск от мускулно – скелетен дискомфорт. Определянето на разпространението и въздействието на мускулно – скелетния дискомфорт, свързан с работата, може да ръководи превантивните стратегии за удължаване на благосъстоянието, удовлетвореността от работата и продължителността на кариерата. Инвестирането в работната среда е съвременна и задължителна превантивна мярка, която трябва да бъде предприета от ръководството на едно лечебно заведение.

Ключови думи: ергономия, очна операционна мебел, мускулно – скелетни заболявания, свързани с хирургична дейност, метод за оценка на ергономия

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ ПАЦИЕНТИ И МЕДИЦИНСКИ ПЕРСОНАЛ В СЕКТОР АНЕСТЕЗИОЛОГИЯ И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕНИЕ, 2020

Дипломант: д-р Елена Е. Йосифова, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: Промените в чувствителността, ценностите и нагласите, породени от технологичния напредък, често водят до разнородни, дори противоположни мнения и решения в медицинската практика. Тези разногласия сериозно затрудняват или разрушават взаимоотношенията между лекар и пациент, чиято обща цел е благополучието и социална адекватност на болния човек. Без законово регламентиран морален консенсус и обществена толерантност, медицинските специалисти и пациенти ще продължават да се поставят в конфликтни ситуации, като всички усилия за ефективно сътрудничество ще бъдат минимизирани. Тази разработка, макар и ориентирана към спецификата най-вече на пациенти, обект на анестезия и интензивно лечение, поставя акцент върху важноста на преценката и ориентацията към комуникация като фундамент за успешно сътрудничество по време на лечението с цел управление и свеждане до минимум на очакваните усложнения.

Цел: Да се проучи степента на сътрудничество между пациенти и медицински персонал в сектор Анестезиология и интензивно лечение и възможностите за оптимизирането му.

Задачи: Да се проучи удовлетвореността на медицинския персонал от организацията на работа в отделение по анестезиология и интензивно лечение (ОАИЛ). Да се проучи степента на сътрудничество с пациенти/близки в ОАИЛ. Да се анализира влиянието на работата със специфичен контингент пациенти, обект на анестезия/интензивно лечение върху нивото на стрес в ОАИЛ. Да се проучат определящите фактори за сътрудничество между пациенти и медицински персонал. Да се представят нагласите на медицинския персонал при извънредни условия – Covid-19 пандемия. Да се предложат възможности за оптимизиране на сътрудничеството между пациенти и медицински персонал в ОАИЛ.

Материал: В проучването са включени 61 представители на медицинския персонал: 30 лекари и 31 професионалисти по здравни грижи, работещи в отделения/клиники по Анестезиология и интензивно лечение в България, Германия и Израел.

Методи: Исторически метод – за проучване развитието на анестезиологичната наука и специалността Анестезиология и интензивно лечение. Документален метод – анализ на нормативни документи и на научна литература по изследвания проблем. Социологически метод – пряка анонимна анкета. Въпросникът е съставен от закрити въпроси с готови варианти на отговори (структурирани) и такива с възможност за свободни отговори (полуструктурирани). Статистически метод – за обработка и анализ на първичната информация: дескриптивна статистика – изчисляване на относителни дялове в проценти и

графичен анализ – за онагледяване на резултатите с построени стълбовидни и лентовидни диаграми.

Основни резултати: Представена е структурата и организация на Отделение по анестезиология и интензивно лечение (ОАИЛ), както и характеристиката на участниците в проучването – медицинския персонал, тяхната удовлетвореност, нагласи и самооценка от организацията на работа и комуникацията с колеги, пациенти и техните близки. Разгледани са условията и нагласите им на работа с различен тип пациенти: некооперативни пациенти, ментално дефицитни пациенти и пациенти end-of-life (палиативни грижи) като основен фактор за стрес. Анализирани са водещите причини, влияещи върху взаимоотношенията/сътрудничеството с пациенти в ОАИЛ по време и извън епидемична ситуация (в контекста на пандемия с Covid-19). Предложени са възможности за оптимизиране сътрудничеството с пациенти и техните близки в Отделение по Анестезиология и интензивно лечение.

Заключение: В медицинската професия владенето на комуникативните техники е от съществено значение за качеството на предоставяната услуга. Умението за общуване с различните категории пациенти и семействата им е основополагащо за предоставяне на качествено и безопасно здравно обслужване. Особеностите в дейността на интензивните медици обуславят голямата вероятност за възникване на различни етични и правни конфликти в междуличностните взаимоотношения с пациенти и техните близки. За тяхното предотвратяване допринасят високият професионализъм, знанията и непрестанната им отдаденост към моралните и деонтологични норми в медицината на критичните състояния.

Ключови думи: удовлетвореност, комуникация, сътрудничество, сектор Анестезиология и интензивно лечение, пандемия, Covid-19

РАЗРАБОТВАНЕ НА КОМУНИКАЦИОННА КАМПАНИЯ ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА ДОБРОВОЛНОТО КРЪВОДАРЯВАНЕ, 2020

Дипломант: Звезделина Апостолова Стоянова, Научен ръководител: гл. ас. Силвия Николова

Въведение: България е на едно от последните места по брой на кръводарители в Европа. Ежедневно има недостиг на кръв и кръвни съставки за пациентите. За да могат центровете по трансфузионна хематология да отговорят на нарастващите нужди от кръв и кръвни съставки е необходимо да се разгледат причините за недостига на кръводарители. Тематичната област на изследване в дипломната работа включва изследвания върху комуникативни аспекти на кръводаряването.

Цел: Да се проучи необходимостта от комуникационно посредничество при доброволното кръводаряване, посредством установяване на нагласата и убежденията на българските граждани по отношение на кръводаряването.

Задачи: Да се извърши литературен обзор на изследванията в областта на социалния маркетинг, изследвания върху комуникативни аспекти на кръводаряването, както и изследвания относно приложими в световен мащаб стратегии за доброволно кръводаряване; Да се проведе авторско онлайн проучване, целящо да установи информираността на хората за необходимостта от даряване на кръв, с цел спасяване на човешки животи; Да се определят приоритетите при изграждане на комуникационно посредничество, като се предложи модел за територията на Община Варна, иницииран и осъществен от Районен център по трансфузионна хематология – Варна.

Предмет: Да се проучат и характеризират проблемите на потенциалните кръводарители, свързани с техни опасения и страхове от кръводаряване, като на тази база се представят направления за определяне на стратегии за привличане на доброволни кръводарители.

Индивидите, които участват в изследването са пълнолетни граждани (над 18г.) от страната. Първоначално самата анкета беше замислена да се осъществи сред кръводарители на територията на РЦТХ – Варна, очи в очи, но поради възникналата извънредна ситуация в България със SARS–2 COVID–19, проучването се проведе по интернет. Времето на провеждане на анкетното проучване е 01.04 – 24.04.2020г. Данните от проучването са събрани анонимно, като се използва основно метода чрез онлайн форма на въпросника – Google Forms, изпратена по електронна поща и публикувана в основните социални мрежи (Facebook, Twitter). Изследвани са четири връзки:

„Страх от излагане на риск от заразяване на кръводарителя“ – „липса на стимул за даряване на кръв“;

„Страх от излагане на риск от заразяване на кръводарения“ – „липса на стимул за даряване на кръв“;

„Страх от невъзможност да се компенсира веднага дарената кръв“ – липса на стимул за даряване на кръв“;

„Страх от това кръводаряването да повлияе на имунитета на кръводарителя“ – липса на стимул за даряване на кръв“.

Резултати: Най-активните кръводарителски групи във Варна са на възраст 29 – 38 год., и над 58 год., но същевременно е налице необходимост от допълнителна дейност с най-неактивната донорска възраст – от 18 до 28 год., с цел постигане на ангажираност и инициативност при най-младите хора.

Изследването показва необходимостта от мотивиране на населението в активна възраст (20 – 50 год.), тъй като осъзнатостта за кръводаряване в тази възраст е най-силна.

Налице е също необходимост от допълнителна дейност с най-активните донорски възрастови групи от 29 до 38 год., и над 58 год., с цел постигане на ангажираност и инициативност за редовно дарителство;

Заклучение: Изводите от анализа на проучването са непознаването на същността на медицинската процедура, необходимост от провеждане на здравна разяснителна кампания сред населението относно смисъла и същността на дарението на кръв, необходимост от провеждане на кръводарителни проекти на общността - масови разяснителни кампании, свързани с информираност на гражданството в общността, относно провеждане на кръводарителни кампании.

Липсата на основни здравни познания за кръводарителната процедура, страхът от рискове относно безопасността на процедурата по кръводаряване, съвместно с непознаване на ползите от акта за кръводарителя, при липсата и на достатъчно стимули, предопределят занижената кръводарителска активност.

Анкетното проучване доказва следните хипотези:

Налице са редица опасения от това да се дари кръв. Липсват познания относно ефектите от кръводаряване върху организма на кръводарителя. Липсват познания относно съвременните технологии и стандарти за качество при провеждане на процедурите по кръводаряване в кръвните центрове на страната. Ако не е налице комуникационна информационна кампания, индивидите не проявяват внимание и не отделят сами време за запознаване и придобиване на познания по здравни теми.

Проучването показва необходимост от комуникационна кампания в обяснение на процеса на кръводаряването с цел увеличаване броя на кръводарителите.

Анализът на отговорите на анкетиранияте насочва в посока населението да бъде информирано и мотивирано, за да може да взема информирани решения по отношение на кръводарителството в България.

Необходима е по-мощна реклама по телевизия и радио. Трябва да се работи в посока насърчаване и стимулиране на младите хора, превръщайки ги в отговорни кръводарители. Информационните кампании могат да служат като последващи ориентации (нагласи, знания, познавателна ефективност), които могат да опосредстват връзката между комуникацията и участието в кръводарителен акт, формирайки норми за доброволното кръводаряване.

КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА БОЛНИ С ДИАБЕТ ТИП 1, ДИАБЕТ ТИП 2, 2020

Дипломант: Иванка Йорданова Сотирова-Джонгарова, Научен ръководител: доц. д-р Клара Докова, д.м.

Въведение: Диабетът е все по-нарастваща метаболитна заплаха на съвременната ни епоха. Това е възникващо заболяване, което може да повлияе живота на засегнатите по много начини и представлява сериозен проблем за общественото здраве, който заплашва качеството на живот на пациентите и е едно от най-разпространените социално значими заболявания. Качеството на живота се отнася до общото благосъстояние на хората. То представлява степента на благополучие и лична удовлетвореност, изпитвано от даден човек или група от хора, въпреки че в различен контекст то може да се срещне като синоним на иначе свързаното с него понятие „жизнен стандарт“. В това понятие се влага неизмеримата по икономически показатели субективна и динамично променлива оценка за личното благосъстояние, формулирана по много и разнообразни критерии от физическо, психологическо и социално естество. Чрез психосоциалната оценка при пациенти с диабет се установяват нагласите на пациента към заболяването, резултатите от лечението, самоконтрола, социални, финансови, емоционални и физически промени, които въздействат на качеството на живот. Основните аспекти от качеството на живот, които най-силно се влияят от диабета, са: физическо благосъстояние (добро здравословно състояние, физически комфорт, режим на хранене и физическа активност, предпазване от болки и заболявания, способност за самостоятелно извършване на дейности, свързани с личните потребности на индивида), социално и психическо благополучие.

Цел: Изследване на качеството на живот на пациенти, боледуващи от захарен диабет тип 1 и захарен диабет тип 2 на територията на област Пловдив.

Задачи: Преглед на литературата, с цел установяване на слабо проучени аспекти от качеството на живот; Избор на подходящ инструмент за оценка на качеството на живот при пациенти с диабет тип 1 и тип 2; Провеждане на проучване сред избрани пациенти, страдащи от заболяването в гр. Пловдив; Идентифициране на най-значимите компоненти от комплексната оценка на качеството на живот с най-голям потенциал за подобряване на благополучието на пациентите; Формулиране на препоръки на база на получените резултати за подобряване на грижите и качеството на живот на пациентите със захарен диабет.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено собствено изследване за изследване мнението на пациентите за основни аспекти от качеството им на живот – физическо, социално и психическо благополучие.

Методи: Документален – използван за събиране на информация от специализирана

литература, материали и публикации по проблема, нормативни документи, медицински документи; социологически – използване на анкетна карта и провеждане на социологическо проучване сред таргетната група.

Основни резултати: Представена е информация за основните характеристики на заболяванията, дефинирано е понятието „качество на живот“, както и основните компоненти, които то съдържа, показано е влиянието на заболяването върху основните аспекти от живота на пациентите; Проведено е анкетно проучване сред пациенти със захарен диабет тип 1 и тип 2 за влиянието на заболяването върху качеството им на живот; Извършен е анализ на резултатите от изследването; Направени са изводи съобразно обобщените и анализирани резултати от анкетните карти; Дадени са препоръки в съответствие с изведените резултати.

Заключение: Захарният диабет тип 1 и тип 2 оказва огромно влияние върху физическото и психично здраве на хората, обществото като цяло и икономиката. Той повишава риска от преждевременна смърт, има потенциал да причини много инвалидизиращи здравни усложнения, както и се отразява в голяма степен по отношение на качеството на живот на пациентите. Диабетът може да бъде контролиран с подходящи грижи, обучение и съвременно лечение; опитът на водещите страни показва, че ранната диагноза, ефективната профилактика и лечение на диабета и неговите усложнения, както и обучението на пациентите са от съществено значение за ограничаване заболяемостта, на появата на прогресирането на усложненията, на инвалидността и смъртността от захарен диабет, което би довело до подобряване качеството на живот на хората с диабет.

Ключови думи: захарен диабет тип 1, захарен диабет тип 2, качество на живот, физическо благосъстояние, социално и психическо благополучие.

ЗА ПАЦИЕНТИТЕ НА ВЪЗРАСТ 65 И ПОВЕЧЕ ГОДИНИ В ОБЩИНА ПОПОВО, 2020

Дипломант: Ивелина Стоилова, Научен ръководител: гл. ас. Виржиния Атанасова, д.у.оз.

Въведение: Застаряването на населението е едно от големите предизвикателства пред което са изправени страните в целия свят. Възрастните хора се нуждаят от грижи и комфорт, за да водят здравословен живот без притеснения, болка и тревожност. На възрастния човек не бива да се гледа като бreme, а да му се осигури достоен живот във възможно най-добри условия. Поради това политиките на всяка страна трябва да са адресирани в посока на реформиране на социалната сфера и тази на здравеопазването. За тази група хора е необходимо да живее в добро здраве и да бъде независима въпреки ежедневните предизвикателства за много от тях, свързани с хроничните заболявания и психичното здраве. Независимо в коя точка на света живее нуждаещия се човек или какъв е социалния му статус, дали живее в най-развитата или бедна държава, квартал, община, тези хора имат еднакви нужди и потребности за по-добър и качествен живот.

Липсата на информираност относно променящите се модели на поведение при възрастни хора, както и невъзможността на младите хора поради забързаното си ежедневие, влошава общото им състояние. Това най-силно се усеща в малките общини и селски райони у нас, като проблемът се задълбочава и в следствие на голямата миграция на младите от малкия град към големите областни центрове. Проучването на потребността и необходимостта от качествена дългосрочна грижа би могла да ни даде насоки как да подобрим

благосъстоянието и качеството на живот с по-доброто управление на грижите за пациентите над 65 годишна възраст.

Цел: Да се проучи и анализира управлението на грижите за възрастните пациенти в община Попово и възможността за подобряване осигуреността с дългосрочна грижа.

Задачи: Да се извърши преглед на демографските промени свързани със застаряващото население, като световен проблем и съществуващите европейските политики в тази насока; Да се направи анализ на географското покритие в достъпността и организацията при предоставянето на медицински и социални услуги в България; Да се характеризира управлението на медицински и социални услуги в община Попово; Да се оцени мнението на ОПЛ за здравословното състояние на пациентите над 65 години, и необходимостта от подобряване грижите за тях; Да се проучи мнението и потребностите от допълнителна подкрепа на възрастните хора в община Попово.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено анкетно проучване за управлението на грижите за пациентите над 65 годишна възраст в община Попово чрез две анкетни карти. Едната насочена към пациентите и техните близки, а другата към общопрактикуващите лекари в общината.

Методи: Основните приложени методи, са: документален – за анализ на научни и нормативни документи, свързани с темата; анкетен метод; статистически – за разкриване същността на изследваните индикатори; дескриптивен – за описание на данните; графичен – за онагледяване при представяне на данните като таблици, фигури и диаграми; алтернативен – използване на абсолютни величини и проценти.

Основни резултати: Представени са теоретичните обосновки за значимостта на проблема свързан със застаряване на населението и необходимостта от по-добро управление в грижата за пациентите над 65 години на територията на община Попово; Изяснени са основните фактори, оказващи негативно влияние върху предоставянето на качествена и достъпна медицинска и социална грижа; Проведено е анкетно проучване сред лекарите за професионална оценка и мнение по отношение на пациентите им над 65 години.; Проведено е анкетно проучване сред населението на община Попово за уточняване на техните нужди и проблеми свързани с достъпността и информираността им за медицинска и социална подкрепа в ежедневието; Извършен е анализ на резултатите от изследването; Набелязани са мерки и препоръки за подобряване управлението на грижите за пациентите на 65 и повече години в община Попово.

Заклучение: За подобряване качеството на живот на възрастните пациенти и хора в малки общини, като Попово е необходима добра комуникация и синхрон между местното самоуправление и бизнеса, както и привличане на обществения интерес към проблемите и нуждите на хора над 65 годишна възраст за създаване на доброволчески дейности. Повишаване на здравната култура на населението и възстановяване на транспортните услуги от селата към града за постигне по-качествено и навременно обслужване.

Ключови думи: възрастни пациенти, население над 65 годишна възраст, качество, медицински и социални грижи; достоен живот.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОБРОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА БОЛНИЦА ЗА ЛЕЧЕНИЕ НА НАРКОМАНИИ И АЛКОХОЛИЗЪМ – ГР. СОФИЯ, 2020

Дипломант: Кирил Вл. Ангелов, Научен ръководител: проф. Тодорка Костадинова, д.и.

Въведение: Актуалността на проблемите със зависимостите на национално ниво нараства все повече и е предизвикателство към готовността на обществото да посрещне адекватно проблемите, свързани с тях. Различните форми на зависимости представляват рецидивиращи, хронични и често пъти смъртоносни заболявания, които в голяма степен не се възприемат сериозно от широката общественост. Тревожно е преобладаващото негативно отношение на обществеността към зависимите, които в резултат на своето заболяване са със силно нарушени социални умения, което ги превръща в сериозна маргинализирана група, за която ре-интеграцията е почти невъзможна.

Неглижирането на проблема със зависимостите белязва националната политика, свързана с профилактиката и възстановяването на зависими лица, която е недостатъчна и непълноценна. Сред лечебните заведения, имащи отношение към проблемите на зависимите е, Държавната психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм в гр. София. В тази връзка, изследване на цялостния процес на управление с всички заинтересовани страни в него и законова рамка, която ги обуславя, позволява да се изведат принципите на „доброто управление“ в лечебното заведение, да се анализира практическото им прилагане и измерение. Подобен процес на мониторинг е от изключителна важност и би могъл да допринесе за подобряване качеството на предлаганите лечебни и социални услуги на лица със зависимости, чрез което да повиши стандарта им на живот. Нещо повече, процесът на лечение и възстановяване на зависимости е многокомпонентен и комплексен, изисква предоставяне на различни подкрепи, за да даде трайни резултати и успешна ре-интеграция. Затова е важно да се изследват доколко са адекватни различни модели и да се внедряват успешни практики.

Цел: Да се изследват и анализират характеристиките на „доброто управление“ в Държавна психиатрична болница за лечение на наркомании и алкохолизъм в гр. София, корелацията им с лечебния и възстановителен процес и резултатите от тях, да се очертаят слабостите в системата за управление, вкл. в контекста на законовите рамки, и да се изведат внедрените иновативни програми, модели и практики, допринасящи за повишаване на качеството на предлаганите лечебни и социални услуги, насочени към зависимите.

Задачи: Проучване и описание на цялостната система за управление на ДПБЛНА, управленски звена, разпределяне на отговорностите, участие в процеса на вземане на решения и др. и анализ на разпоредбите и официалните правилници и процедури, регулиращи системата за управление; Извеждане на принципите за „добро управление“ в областта на здравеопазването и прилагането им в болницата, както и съпоставка с практиката и извеждане на проблемните области; Анализ на внедрените иновативни модели и добри практики, свързани с лечебния и възстановителен процес, допринасящи за качеството на управление; Емпирично проучване на терен, сред персонала и пациентите на ДПБЛНА, за установяване прилагането на принципите за „добро управление“ и степента на удовлетвореност.

За разработване на дипломната работа са изследвани литературни източници, проучени са и анализирани официални документи, различни програми за възстановяване; направено е съпоставяне на данни за обхват и приложение на тези програми; реализирано е кабинетно проучване на цялостната болничната документация и приложението на правила и правилници; проведено е социологическо проучване сред персонала и пациентите на ДПБЛНА, за което са изработени анкетни карти; анализирани са данните от проучването и са съпоставени с дефинираните характеристики за „добро управление“; анализирани са успешни модели и програми за възстановяване на зависими.

Методи: документален – анализ на вътрешни правила и процедури и нормативни

документи, свързани с темата; анкетен метод – анализ на мнението на персонал и пациенти свързани с приложението на характеристиките на „доброто управление”, дескриптивен – за описание на данните; графичен – за онагледяване при представяне на данните като таблици, фигури и диаграми.

Основни резултати: Извършено е кабинетно проучване на цялостната система за управление на ДПБЛНА; Анализирани и очертани са девет принципа за „добро управление” в лечебното заведение, те са: зачитане на човешките права (стриктна работа по определени стандарти в т.ч. медицински); отчетност и прозрачност (както от страна на ръководството на ДПБЛНА, така и от страна на персонала); ефективност и ефикасност във възстановителния процес (последващ контрол на изписаните пациенти и наблюдения на състоянието им); информираност (на всички нива – пациенти, персонал); равнопоставеност (равни възможности за лечение на всякакви пациенти); иновации и отвореност за промени и дълготрайна ориентация (въвеждане на световно признати програми за възстановяване и психо социална рехабилитация, обучение на персонала и квалификация, откриване на нови социални услуги); сътрудничество (на лечебното заведение с различни международни и национални институции и организации); компетентност и капацитет (ориентация към увеличаване на компетентността на персонала чрез осигуряване на обучения и супервизия, както и поемане на разходи за преквалификация на персонала); стабилно финансово управление (привлича средства и инвестиции от програми и проекти, разумно разходване на публични средства и др.) Степента на тяхната приложимост е обоснована с помощта на проведено емпирично проучване чрез аноними анкетни карти, попълнени от персонала и пациентите на болницата; изяснени са основните негативни фактори, удовлетвореността на персонал и пациенти, както и проблемните области в процеса на възстановяване; Извършен е анализ на резултатите от изследването; Анализирани са внедрените иновативни модели и добри практики в лечебния и възстановителен процес; Набелязани са мерки и препоръки за подобряване управлението в лечебното заведение.

Заключение: Направеното в настоящата дипломна работа изследване показва, че от зависимости страдат хора от всички обществени среди, независимо от тяхното социално благосъстояние, образование и авторитет, а принципите и характеристиките на „добро управление” в лечебното заведение значително подпомагат възстановителния процес. Въведените иновативни програми и модели, подпомагат значително пациентите в процеса на ре-интеграция в обществото. Удовлетвореността на пациентите и мотивацията на персонала в лечебното заведение, са в основата на ефективността и ефикасността при възстановяване. Психотерапията и въведения био–психо–социален модел са същинският модел на възстановяване, който би следвало да се прилага на всеки етап от лечението.

Ключови думи: зависими, пациенти, програми, модели, характеристики, възстановяване, реинтеграция; достоен живот.

ПРАВНА УРЕДБА НА СПЕШНАТА ПОМОЩ, 2020

Дипломант: д-р Кирил Симеонов, Научен ръководител: проф. Мария Вълканова, д.п.

Въведение: Правната уредба на спешната помощ регулира едни от най-важните обществени отношения в сферата на здравеопазването. Те са свързани с необходимостта от преодоляване на животозастрашаващите състояния в медицината. Безспорен е приносът на спешната медицинска помощ за гарантиране и на достъпно и качествено здравеопазване,

което води до повишаване на жизнения стандарт, респективно създава условия за качествена заетост.(9) Това показва значимостта на развитието на законодателството в сферата на спешната медицинска помощ в България. Актуалността на дипломната работа се определя от разбирането, че спешната помощ е съществена медицинска дейност, при която всеки пострадал пациент има гарантирано право на бърза, своевременна и компетентна спешна помощ независимо от неговия пол, етнос, религия, осигурителен статус. В литературата съществуват някои изследвания, посветени на различни аспекти на тази дейност, която има своето специфично значение за Република България. Без да претендира за изчерпателност, настоящата дипломна работа е опит за комплексно представяне на спешната помощ като правен институт в исторически и сравнително-правен аспект, чрез извеждане на кратка периодизация на института, систематизиране на нормативните източници и литературата в изследваната материя, като се допълни и с относима съдебна практика и на тази основа да се обобщят основните правни положения.

Цел: Да се направи комплексно проучване на правната уредба на спешната помощ и да се изследват и обобщят важни понятия, свързани с правното регулиране на спешната помощ.

Задачи: Проследяване развитието на законодателството на спешната помощ в Република България. Изясняване на понятието „спешна помощ“ и извеждане на неговите квалифициращи признаци. Съпоставяне на института на спешната помощ с други сходни правни институти като първа помощ, неотложна помощ и тяхното разграничаване с цел изясняване. Анализирание и обобщаване на основните правни аспекти в развитието на спешната помощ в България.

Обект и методология: Спешната помощ в Република България като правен институт в контекста на действащото здравно законодателство. Използваните методи са: логически, системен, аналитичен, исторически, сравнително-правен, правно-догматичен метод, посредством които е анализирана действащата нормативна уредба на спешната медицинска помощ.

Основни резултати и изводи: Здравото е основно право на всеки. Гарантирането на правото на здраве е свързано със зачитането на основните човешки права при справедливост, равнопоставеност, прозрачност и др. В последните години са направени сериозни нормативни промени в посока усъвършенстване на правната уредба на спешната помощ.

С въвеждането на медицинския триаж в обхвата на специалността „Спешна медицина“ се постига клинична справедливост и се осигурява подходящо и навременно лечение на спешни пациенти в зависимост от техните нужди и наличния ресурс в определена времева рамка. Обезпечаването на равнопоставеност на достъпа до системата на спешна медицинска помощ и предоставяните от нея диагностика и лечение в зависимост от степента на спешност на пациента и наличните апаратурни и кадрови ресурси води до постигане на оптимална ефикасност, ефективност и сигурност на медицинското обслужване в обхвата на специалността „Спешна медицина“. Обезпечаването на равнопоставеност на достъпа до системата на спешна медицинска помощ и предоставяните от нея диагностика и лечение в зависимост от степента на спешност на пациента и наличните апаратурни и кадрови ресурси води до постигане на оптимална ефикасност, ефективност и сигурност на медицинското обслужване в обхвата на специалността „Спешна медицина“, осигуряване на качествено диагностично – лечебно поведение, основано на субективни и обективни клинични критерии. Системата за спешна медицинска помощ в България е неразделна част от общата здравна система и е функционално обединение на дейности и структури във връзка с

диагностиката и лечението на лица със спешни състояния, осъществявани в извънболнични и болнични условия.

Изграждането на модела за интегрирана система за спешна медицинска помощ се реализира в съответствие с Визията в приетата Концепция за развитие на системата за спешна медицинска помощ „До 2020г. България да е държава с развита модерна спешна медицинска помощ, съпоставима с европейските модели и съобразена с националните особености, която има своя значителен принос за повишаване на качеството на човешкия капитал и постигане на европейските цели за интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж“. В тази връзка от изключително важно значение е и да бъдат осигурени възможности за специализиран санитарен транспорт за труднодостъпни региони (въздушен, воден, високопланински верижен и др.).

Комуникационно – информационното осигуряване на дейностите се развива, но също следва да бъде обект на приоритетно планиране. Необходимо е доразвиване на нормативната база за регламентиране на координационни протоколи при трансгранично сътрудничество при оказване на спешна медицинска помощ.

Ключови думи: спешна помощ, правна уредба, България

ОСОБЕНОСТИ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В КОМПАНИЯ ЗА КЛИНИЧНИ ПРОУЧВАНИЯ ПРИ СЛУЖИТЕЛИ, КОИТО РАБОТЯТ ДИСТАЦИОННО, 2020

Дипломант: Кристина Кирилова Димитрова, Научен ръководител: ас. Николай Михайлов, д.с.

Въведение: Работата от дистанция все по-често се осъществява в нашето съвремие благодарение на глобализацията и революционното развитие на дигиталните технологии. Усъвършенстването на умения като комуникация, колаборация и ефективност във виртуална среда е от значение за нормалното функциониране на екипите и организацията като цяло. Затова е необходимо изработването на стратегии, които подпомагат виртуалната екипна работа и индивидуалното представяне на служителите.

Цел: Да се анализират спецификите и трудностите в екипната работа сред служителите, които работят от дистанция, въз основа на което да се формулират препоръки за повишаване на екипната ефективност.

Задачи: Да се направи литературен обзор на спецификите в екипната работа и трудностите, които възникват при работа от дистанция. Да се анализира качеството на работата в основните екипи на служителите в дадената организация и въздействието на основните фактори, които могат да предизвикат трудности при работа от дистанция. Да се обобщят резултатите и формулират препоръки за подобряване на качеството и екипната ефективност.

Материал: Литературни източници, резултати от проведено емпирично социологическо проучване.

Методи: Документален метод – обобщение и анализ на научната литература по изследвания проблем; социологически метод – онлайн анонимна анкета, за проучване на качеството на екипната работа и опита на служителите в работата от дистанция; статистически метод – количествен анализ на данните.

Основни резултати: Броят на служителите, които работят от дистанция в проучената организация се е увеличил със 75%. Мнозинството от тях не са имали затруднения при адаптацията, като качеството на работа в основните екипи дори се е подобрило. Не са

отчетени значителни затруднения, които да повлияят негативно на екипната работа и индивидуалното представяне. По-голямата част от служителите са успели да постигнат баланс между личен и професионален живот, като дори предпочитат дистанционната работа пред работа само в офис.

Заключение: Макар и някои от служителите да изпитват затруднения при работа от дистанция, положителните ефекти от промяната са значително повече. На базата на формулираните препоръки в организацията могат да се изградят стратегии, които да подпомагат ефективността на дистанционната екипна работа.

Ключови думи: екип, екипна работа, комуникация, работа от дистанция, сътрудничество, трудности, умения.

КОНФЛИКТОЛОГИЧНА КУЛТУРА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В РЦТХ – ВАРНА, 2020

Дипломант: Мирела Кирякова, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Човешките ресурси са незаменим капитал на съвременните организации, въпреки непрекъснатото технологично усъвършенстване. Човешкият капитал стои в основата за развитие на всяка организация и носи определен потенциал. Този потенциал се изразява в натрупаните познания, опита, придобитите умения, мотивация, талант и способност да борави с информация. Целта на всеки капитал е да доведе до прираст на ползите от извършваната дейност и в това число средствата вложени за подобряване качеството на работната сила е също с цел осигуряване на повече прираст, макар и чрез вложения в човека. В настоящата дипломна работа разглеждаме конфликтологичната култура на човешките ресурси именно като средство за постигане на ново качество на труда и чрез целенасочени въздействия върху нея умножаване на човешките сили и подобряване на производителността. Многобройни са факторите, които влияят върху конфликтологичната култура на човека и неговите нагласи към конфликта като явление. Познаването и диференцирането на тези фактори ще спомогне за създаването на по-продуктивна работна среда, фокусиране върху целите на организацията, висока заинтересованост към крайните резултати и позитивно отношение към работата.

Цел: Анализиране на конфликтологичната култура на човешките ресурси в Районен център по трансфузионна хематология – Варна и проучване на подходящи техники за подобряването ѝ като средство за успешно управление и организиране на дейността.

Задачи: Изследване на теоретичните възгледи за конфликта, които са в основата на създаването на съвременните модели за справяне с конфликти. Извършване на литературен обзор, който разглежда понятията конфликтология и конфликтологична култура, противоречията в съвременната организация, ролята на човешките ресурси в тези противоречия и позитивните функции на конфликта. Изследване на конфликтологичната компетентност на работещите в РЦТХ – Варна чрез анкетно проучване за първоначалните нагласи към конфликта. Обобщение на резултатите и използването им като основа за разработване на методи/стратегии за подобряване на конфликтологичната култура в РЦТХ – Варна.

Материал: Литературни източници и резултати от проведено собствено изследване за установяване на първоначалните нагласи към конфликта.

Методи: Социологически – разработване на анкетна карта и провеждане на социологическо проучване; статистически – представяне на резултатите в кумулативни проценти за по-

добро онагледяване на най-засегнатите групи от колектива с определена професионална насоченост; графичен – визуално представяне на данните като таблици и диаграми; аналитичен – анализ на показаните резултати.

Основни резултати: Представени са теоретичните обосновки, теории за конфликта и позитивни функции на конфликта, като основа за разработване на методи за стимулиране на човешките ресурси към подобряване на комуникацията и работната среда. Изяснени са основните фактори, елементи и функции на конфликтологичната култура, както и съвременните противоречия в организацията и каква е ролята на човешките ресурси в тях. Проведено е анкетно проучване сред всички работещи в структурата на РЦТХ – Варна за определяне на първоначални нагласи към конфликта. Извършен е анализ на резултатите от изследването. Набелязани са мерки и препоръки за подобряване на конфликтологичната култура, управлението на човешките ресурси и насоки за предотвратяване или разрешаване на вече възникнали конфликтни ситуации с цел по-успешното организиране на дейността в РЦТХ – Варна.

Заключение: За подобряване на конфликтологичната култура на човешките ресурси в РЦТХ – Варна е необходимо да се предприемат обучения на персонала в посока на ефективно поведение в ситуация на конфликт. Да се даде възможност за подходяща теоретична подготовка, но също и практическо приложение на придобитите знания. Осигуряване на обучения под формата на курсове по трудова психология и въвеждането на медиатори за по-всеобхватно справяне с всички видове конфликти.

Ключови думи: конфликт, конфликтологична култура, човешки ресурси, организация, подобряване

ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВЕТЕ ЗА ОЧНОТО ЗДРАВЕ В ОФТАЛМОЛОГИЯТА, 2020

Дипломант: д-р Младена Николаева Радева, Научен ръководител: проф. д-р Теодора Димитрова, д.м.

Въведение: Управлението на риска сред медицинския персонал е важен фактор за правилното и адекватно менажиране на лечебните заведения. Офталмологичните практики не правят изключение от това твърдение. Офталмологията е тясна специалност, характеризираща се с непрекъсната динамика и приложение на високотехнологична апаратура. Като при всяко здравно направление за медицинския персонал съществуват рискове за физическо увреждане и развитие на инфекциозно заболяване. Спецификата на дейността в лечебно заведение по очни болести, обаче, се асоциира с определени фактори, които могат да повлияят негативно очното здраве на офталмолози, оптометристи, оптици и медицински сестри.

Цел: Да се подпомогнат здравните мениджъри при управлението на рисковете за очното здраве на работното място като предостави общи съвети и насоки, приложими в офталмологични лечебни заведения, съобразено със спецификите на дейността, осигуряващи безопасна работна среда, без рискове за здравето на служителите, изпълнителите или други лица на или в близост до работните места.

Задачи: Литературен анализ на съществуващата местна и световна научна литература, световен опит, нормативни документи и препоръки на здравни организации с цел установяване на съществуващите опасности за очното здраве в офталмологичните практики; Анализ на разработени планове за профилактирането им; обобщаване и

систематизиране на получените резултати по нагледен и достъпен начин и разработване на „гайдлайн“ в помощ на здравните менджъри на офталмологични практики при профилактика на риска, включително в условия на пандемия от КОВИД-19 или опасност от такава.

Материали и методи: Беше извършен систематичен преглед на 21 научни публикации в 2 бази данни (PubMed, Scopus), 5 официални нормативни документи и 3 чуждестранни „гайдлайни“. Прегледът се извърши в два етапа. Първата стъпка беше ориентирана към документи свързани с управлението на риска. Втората стъпка беше фокусирана върху управлението на риска в офталмологичната практика. Резултатите бяха анализирани, обобщени и систематизирани. Специално внимание бе обърнато при изготвянето на план за менажиране на офталмологична практика в условия на КОВИД-19 инфекция като мерките бяха систематизирани в зависимост от йерархитичното ниво.

Резултати: Управлението на риска в офталмологичната практика се отличава значително от общия случай. В настоящия труд бяха идентифицирани четири групи риск: работа с лазери, риск от инфекция вкл. КОВИД-19, извършване на дейности, свързани със зрително напрежение, предизвикване на алергии. Те бяха разгледани подробно като бяха предложени утвърдени практики за менажирането им. Бе съставен и предложен гайдлайн с практическо приложение на класифицирани основни рискове и в офталмологичните практики.

Заключение: В българската литература липсва утвърден труд, който да включва добри практики за управление на риска в сферата на офталмологията. Това е първият текст, който интегрира специфичните аспекти на оценката и управлението на риска в офталмологичната сфера, като този текст би могъл да се превърне в удобен наричник на всеки здравен мениджър, ръководещ такова лечебно заведение. Разработен е своеобразен „гайдлайн“ за организация на офталмологичната практика, включително в условия на коронавирусна инфекция според отделните йерархични нива.

ГРАДСКА СРЕДА И ЗДРАВЕ В ГР. ВАРНА, 2020

Дипломант: Таня Русева Куртева, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Цел: Да се проучи дали специфичните характеристики на града, свързани с околната среда, социалните фактори и институциите, допринасят за удовлетвореността на жителите на град Варна.

Задачи: Да се проучи общинската политика, проблемите на устройствено планиране на град Варна, регионалното развитие и градската структура. Да се проучи мнението на жителите на гр. Варна относно удовлетвореността от градската среда в следните аспекти: условия за опазване на здравето, регионално развитие и градска инфраструктура, съхранение на околната среда. Да осъществи SOAR анализ, съчетаващ информация за текущото състояние на организацията на градската среда и желанията на хората да се постигнат по-добри резултати в бъдеще. Да се изяснят приоритетите за изграждане на стимулираща визия на града.

Методи: Документален, Социологически, Собствени наблюдения над градската среда, Статистически методи.

Резултати: Позитивното отношение на гражданите към физически преимущества на града корелира с неудовлетвореността от околната среда и безопасността на същия град, при задължителното наличие разбира се, на причинно-следствена връзка между тях. Въпреки че е ясно, че повечето респонденти признават удовлетвореността си от живота в града, около

50% от от тях изглеждат недоволни. Това разсъждение показва, че перспективите за града са важни.

Изводи: Според анкетираните, териториалната публичната администрация на Община Варна трябва да предложи нови и неотложни мерки по отношение решаването на проблемите на устройствено планиране на град Варна, регионалното развитие и развитието на градската структура, по отношение решаването на проблемите на здравословната и безопасна градска среда за живеене, близо две трети от анкетираните не оценяват градската среда на гр. Варна за достъпна за лица с двигателни увреждания, почти всеки втори анкетиран оценява създадените условия за придвижване на велосипедисти в гр. Варна за добри, като намира изградените велосипедни алеи за отлични и безопасни. В тази връзка се предлага създаване на организация, в т.ч. съоръжения, за паркиране и съхранение на велосипеди в централна градска част.

При оценката на екологичните аспекти (фактори на околната среда) в гр. Варна се отчита безспорно свършеното от страна на общинската институция – наличие на обществени градски пространства, като площади, зелени пространства и пешеходни зони, детските площадки и площадки за кучета. В същото време, обаче, зелените площи (паркове) са оценени като недостъпни, което препраща към общински ангажимент за подобряване организацията по системата на поддържане на парковите пространства.

Заключение: необходимо е ускорено прилагане на политики и практики за осигуряване на устойчиво развитие на гр. Варна, организационни иновации за постигане на устойчиво управление на града, насърчаване участието на граждани в управлението на града.

УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА ЛЕКАРИТЕ ОТ СИСТЕМАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО В БЪЛГАРИЯ, 2021

Дипломант: Ана Георгиева Димитрию, Научен ръководител: гл. ас. Николай Михайлов, д.с.

Въведение: Удовлетвореността на българските лекари е важен въпрос, който пряко засяга здравната система на всяка страна. Затова разкриването на нагласите и преживяванията на лекарите е от изключителна важност. Удовлетворението и недоволството на лекарите зависи от множество фактори. В изследването е потърсена систематична процедура, която да обясни многоизмерния и сложен феномен на удовлетвореността.

Цел: Да се проучи и изследва професионалната удовлетвореност на българските лекари в условията на функциониращата система на здравеопазване, и да се открият механизмите, които биха повишили тяхната удовлетвореност.

Задачи: Да се извърши литературен обзор и да се характеризират основните понятия “удовлетвореност“, „фактори на удовлетвореността“, ролята на удовлетвореността от работата, както и да се направи общ преглед на системата на здравеопазване в България от гледна точка на резултати и качество на здравните услуги. Да се проучи мнението на българските лекари относно тяхната удовлетвореност. Да се изведат и анализират факторите, влияещи на удовлетвореността сред лекарите. Да се установят взаимовръзките между условията на труд и удовлетвореността от работата сред лекарите в България. Да се обобщят резултатите от проучването и да се разработят препоръки за подобряване на лекарската удовлетвореност от системата на здравеопазване.

Материали и методи: В настоящото изследване са използвани литературни източници, резултатите от проведеното емпирично социологическо проучване, както и документален

метод – обобщение и анализ на научната литература по изследвания проблем и социологически метод – онлайн анонимна анкета, за проучване на мнението на лекарите работещи в системата на здравеопазването.

Основни резултати: По-голямата част от лекарите работещи в българската здравна система имат степен на удовлетвореност на добро и високо ниво, тъй като по голяма част възприемат работата си като място за развитие и са доволни от нея. Неудовлетворението при лекарите е продиктувано не от работата, а от условията на работа, заплащането, организацията на здравната система; като мотивиращите фактори имат положителна оценка, а хигиенните фактори оказват по – силно влияние и водят до по – висока неудовлетвореност.

Заключение: Нивото на удовлетвореност в системата на българското здравеопазване е достатъчно добро, за да може да бъде повлияно от допълнителни външни стимули, с което да бъде постигната по-висока ефективност в цялата здравна система и да се увеличи още повече делът на удовлетворените и мотивирани лекари, които да се задържат в страната.

Ключови думи: удовлетвореност, здравна система, хигиенни фактори, мотиватори, организация, неудовлетвореност.

ИНОВАЦИИТЕ КАТО ФАКТОР ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА МЕДИКОДЕНТАЛЕН ЦЕНТЪР „СУИС ДЕНТАПРАЙМ“ ЕАД, 2021

Дипломант: Биляна Руменова Кожухарова, Научен ръководител: гл. ас. Минчо Минев, д.и.

Въведение: Съвременната бизнес среда се характеризира с висока степен на конкуренция. Компаниите трябва да търсят и намират начини да си осигуряват и запазват конкурентни предимства. Необходимо е да се търсят резерви за подобряване на процесите и дейностите, оптимално използване на наличните и ограничени ресурси. Мениджърските екипи са призвани да насочват усилията си към оптимизиране на разходите, предлагане на иновативни продукти и услуги, адекватна на пазарните условия ценова политика и максимизиране на печалбите.

Цел: Да се анализира ролята на внедряването на иновативни технологии в работния процес в денталната медицина като фактор за повишаване на конкурентоспособността.

Задачи: Да се систематизират и обобщят актуалните теоретични моменти при дефиниране на конкурентоспособността и факторите, които ѝ оказват влияние. Да се анализират същността и значението на иновациите и тяхното място в здравния сектор и по-специално в сферата на денталните услуги. Да се проучи влиянието на иновациите като фактор за повишаване на конкурентоспособността на доставчиците на дентални услуги.

Предмет на дипломната работа са конкретни иновативни практики и ефектът, който тяхното внедряване има върху конкурентоспособността на организацията. Обект на изследване са конкретни метрики за оценка на конкурентоспособността на „Медико – дентален център Суис Дентапрайм“ ЕАД и тяхната динамика.

Методи: Документален метод – преглед и анализ на литературни източници, нормативни документи, финансови отчети и доклади; Статистически метод – табличен и графичен метод за представяне и анализ на количествени показатели; Качествено проучване – проведено интервю с членове на мениджърския състав на „Медико – дентален център Суис Дентапрайм“ ЕАД.

Основни резултати: Основните метрики на конкурентоспособността, които са изследвани в дипломната работа са технологичното време за изработка на различните протези и

конструкции, броят на преминалите през центъра пациенти, себестойността на предлаганите продукти и услуги и крайната цена за пациентите. Тези метрики са изследвани в динамика преди и след въвеждането на иновативните технологии и дигитализацията на процесите. Установи се, че въведените иновации водят до почти двойно намаляване на технологичното време за изработка на коронки, мостове, протези и др. зъботехнически конструкции. В периодите след въвеждането на иновациите се наблюдава почти двоен ръст в средния брой обслужвани пациенти. Значително е намаляла себестойността на произвежданите продукти и услуги, което дава възможност за поддържане на цените на конкурентно равнище.

Кумулативното действие на последствията от внедряването на иновативните технологии води до повишаване на конкурентоспособността на организацията.

Заключение: В настоящата дипломна работа бяха представени ползите от внедряването на 3Д технологиите в денталната медицина. Резултатите от изследването показват, че иновациите и дигитализацията са фактор за повишаване на конкурентоспособността в стоматологията и за удовлетворяването на нуждите на пациентите. Това затвърждава необходимостта от предприемачески подход и стратегическа визия за модернизация на денталната практика във все по-конкурентна среда.

Ключови думи: иновации, конкуренция, конкурентоспособност, 3Д технологии, CAD/CAM, дигитализация, дентална медицина

УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАБОЛЯВАНЕТО И ПРЕЖИВЯЕМОСТ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХРОНИЧЕН ХЕПАТИТ D (HDV), 2021

Дипломант: Деница Тодорова Цанева-Дамянова, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: Хроничните заболявания имат пряко влияние върху здравната система, тъй като повишават търсенето на здравни услуги и разходите за тяхното извършване. Вирусните хепатити са едни от най-разпространените заболявания в света, включително и у нас. Хепатит D (HDV) причинява вирусен хепатит, който е най-агресивния от всички вирусни хепатити в човешката популация и протича по-тежко в сравнение с инфекцията с ”подлежащия” хепатит В вирус (HBV), изпълняващ ролята на ”помощен” вирус. Управлението на хроничните заболявания е ключов за подобряване на резултатите и ефективността от медицински грижи, както и на качеството на живот.

Цел: Да се проучи мнението на пациентите с хронична HDV вирусна инфекция относно управлението на заболяването, както и да се проследи преживяемостта им в рамките на 5 годишен период.

Материал и методи: Използвани са документален, социологически и статистически методи. Проучването е проведено сред 30 пациенти на УМБАЛ “Св. Марина“, гр. Варна и СМДЛ “Статус“, гр. Варна, за времето от месеците март до юни 2021г. Инструмент за събиране на информация от респондентите е специално разработен за целта въпросник с 26 въпроса (структурирани, полуструктурирани и отворени) относно начина им на живот и управлението на заболяването.

Резултати и дискусия: Въз основа на анализа от проучването се установява, че носителите на хроничен хепатит D, в по – голямата си част се натъкват на редица негативни последици в ежедневието си- липса на достоверен източник на информация за заболяването, липса на ясно разписан път на действие при диагностика и терапия, трудност при изпълнение на ежедневиите си задължения у дома и на работното място, както и редица психологически

последници, като страх от прогресия на заболяването, борба със стигмата и дискриминацията. Представеният от нас модел за интегрирани грижи при пациенти с хроничен хепатит, поставя пациента в центъра на грижите и е на базата на съвременните европейски и световни тенденции в грижите за хронично болни пациенти.

Заключение: С цел ограничаване на броя на новозаразените и удължаване и подобряване на живота на хроничните HBV и HDV носители са необходими всеобхватни услуги по превенция, диагностика, лечение, грижи и подкрепа. Това дефинира фокусиране върху услугите, насочени към специфичните нужди на целевите групи, както и увеличаване и разширяване на обхвата с висококачествени услуги, широка информираност, включително осигуряване на достъп до здравно и сексуално образование за децата и младите хора в и извън училище. Необходими са иновативни решения и ефективни партньорства за увеличаване на тестове за хепатит и медицинските услуги, които да доведат до добри здравни резултати.

Ключови думи: хроничен хепатит, HBV, HDV, управление на болестта

МОТИВАЦИЯ НА БОЛНИЧНИЯ МЕДИЦИНСКИ ПЕРСОНАЛ ЗА РАБОТА В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ ОТ COVID-19, 2021

Дипломант: Жасмина Димитрова Панайотова, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: От година и половина светът е поразен от коронавирус, който нанася сериозни щети на хората и икономиката. Медицинският персонал полага огромни усилия, за да се справи с пандемията. Тези усилия трябва да бъдат възнаградени. Коронавирусът тръгва от гр. Ухан в Китай и много бързо завладява целия свят. Пред здравните системи се явява предизвикателството да се справят с непознато досега заболяване. Цялата тежест пада на медицинския персонал. Много медицински специалисти са заразени и починали. Не малка част от тях сменят работното си място поради страх от заболяване или пренасянето му сред техните близки, особено онази част, които считат, че попадат в рисковата група.

Цел: Да се проучи мотивацията за работа по време на пандемията от Covid-19 на болничния медицински персонал.

Материал и методи: документален, социологически и статистически методи. Проведено е проучване сред 50 респонденти, служители на УМБАЛ "Св. Марина" ЕАД, гр. Варна;, МБАЛ "Св. Анна", гр. Варна; МБАЛ – Военномедицинска академия, гр. Варна.

Резултати и дискусия: Проучването сред медицинските специалисти показва, че те не са достатъчно мотивирани в условията на Covid-19. Недоволството е в посока на финансовите стимули. Неудовлетвореност от условията на труд. Нужда от подобрение в организацията на работата. Голяма част от тях подчертават, че не са имали подкрепата на своите ръководители. Провеждайки проучването останахме с впечатлението, че медицинските специалисти са огорчени, недоволни и единственото, което ги подкрепя в работата е тяхното чувство за дълг. Прави впечатление огромният брой напуснали медицински специалисти, дори цели колективи от Covid-19 структурите в някои от болниците в страната. На този фон част от останалите да работят също обмислят напускане. Част от медицинските специалисти, предимно медицинските сестри, апелират за обучение по отношение на предпазните мерки и работа със специфична апаратура (апарати за обдишване). Доброволците взели участие в борбата с пандемията са предимно студенти по медицина.

Заклучение: Необходимо е да се подобри организацията на работното място, да се попълнят липсите на кадри в здравната система и да се преосмисли финансовото възнаграждение на медицинските специалисти.

Ключови думи: Covid-19, медицински персонал, мотивация, управление

КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ПРИ БОЛНИ С РАК НА МЛЕЧНАТА ЖЛЕЗА И РАК НА БЕЛИЯ ДРОБ, 2021

Дипломант: д-р Иво Станиславов Ватев, Научен ръководител: доц. д-р Клара Докова, д.м.

Въведение: В България не са правени много проучвания по отношение на качеството на живот при болните с онкологични заболявания и в частност на пациентите с рак на млечната жлеза и рак на белия дроб. В световен мащаб в резултат на нарастващата честота на онкологичните заболявания, качеството на живот на пациентите е приоритет, като за оценката му с разработени разнообразни инструменти.

Цел: Да се проучи качеството на живот при болни с рак на млечната жлеза и рак на белия дроб и да се изготвят препоръки за подобряване на здравните услуги и качеството на живот при тези болни.

В настоящата работа са представени резултатите от проучвания за качеството на живот на 116 пациенти с рак на млечната жлеза и белия дроб от различни населени места в България. Пациентите с рак на белия дроб са 41 мъже и жени. Пациентите с рак на млечната жлеза са 75 жени.

Материал и методи: За събиране на информацията са използвани стандартизирани въпросници разработени на български език въз основа на инструментите: Използвана е база данни Pubmed, за систематичен преглед на научната литература. За изготвяне на въпросниците на български език са използвани инструментите EORTC QLQ – C30 с специализираните части за рак на млечна жлеза QLQ – BR23, QLQ – BR45 и QLQ – BRECON 23 версия 4.0 . При рака на белия дроб са използвани инструментите EORTC QLQ – C30 и допълненията QLQ – LC13 и QLQ – 29 update, версия 4.0 .

Основни изводи: Качеството на живот при болните с онкологични заболявания се влияе в широки граници и зависи от много фактори.

Трябва да се подобрят грижите свързани с ранно откриване на онкологичните заболявания, както и да се изградят интегрирани грижи при онкологично болните пациенти по моделите на добрите световни практики. Необходимо е увеличаване на местата за здравни специалисти със онкологичен профил за да могат на онкоболните да се осигуряват качествени и навременни медицински грижи. Необходимо е да се подобрят условията за скрининг и профилактика и да се изготви национален антираков план по модела на другите държави в Европа, да се заложи и на популационния скрининг. Необходимо е да се изградят дневни центрове за интегрирани грижи на онкологично болни пациенти, както и хосписи и отделения за болни в терминален стадий. Необходимо е в България да се провеждат повече проучвания свързани с онкологичните заболявания и по-специално с качеството на живот при болните.

МОТИВАЦИЯ И УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ В ДКЦ 2 - ГР. БУРГАС, 2021

Дипломант: Мариета Докторова, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Актуалността на темата произтича от човешките взаимоотношения управляващ – служител. В нашето съвремие донякъде тази конфигурация се третира по-скоро като задължение, а не като ангажимент за стимулирана на работната сила в името на изгодата на организацията.

Цел: Целта на емпиричното изследване е ориентирана към проучване на зависимостта между регламентираните правила за работа, натовареността на работния процес, оборудването, достъпа до професионална информация, работното време и удовлетвореността на служителите в ДКЦ 2 – гр. Бургас ЕООД. Също така изследването е предназначено да измери степента на мотивираност на служителите на лечебното заведение, предизвикана от сигурността на работното място, добрия микроклимат, възможността за преки контакти с ръководството и др.

Задачи: Разкриване на същността на понятията мотивация и удовлетвореност според теоретичните постановки. Провеждане на практическо изследване в съответната организация за установяване на състоянието и проблемите на професионалната мотивация и удовлетвореността на служителите в ДКЦ 2 – гр. Бургас ЕООД. Изследване на факторите на влияние върху мотивацията и удовлетвореността на служителите в ДКЦ 2 – гр. Бургас ЕООД. Разкриване на възможностите за повишаване на мотивацията и удовлетвореността на служителите в ДКЦ 2 – гр. Бургас ЕООД. Проблемът на мотивацията на служителя е в основата на просперитета на фирмата. Тя не само трябва да бъде разглеждана, а и стимулирана, чрез създаването на мерки вътре в нея, които да оказват позитивно въздействие върху всеки един неин член.

Обект и методология: Служителите в ДКЦ 2 – гр. Бургас, състоянието и проблемите на мотивацията на им. Емпиричното изследване е проведено в периода 20.05 – 10.06.2021г. Проучването обхваща 70 служители на ДКЦ 2 – гр. Бургас. Изследването на мотивацията и удовлетвореността на служителите е проведено с помощта на въпросник. Обработка на получените данни в компютърна програма Excel;

Основни изводи: При анализ на резултатите от анкетното проучване се установи, че служителите на компанията са неудовлетворени в следните насоки: работно време, натовареност на работния процес, липса на достатъчно оборудване за извършване на служебните задължения, липса на социални придобивки за служителите.

С оглед повишаване степента на удовлетвореност на персонала от тези четири фактора могат да бъдат направени следните препоръки:

Ръководството на компанията да помислят за възможности за оптимизиране на работното време на служителите, или изготвянето на гъвкави работни графици. Това би дало на всеки един от работещите възможност по-голям контрол над работния му ден.

Съществува и възможност за въвеждането на т.нар. компресирани работни графици. При тях броят работни часове на ден е увеличен, но броят работни дни през седмицата е намален. Предполага се, че доста служители биха предпочели този вид работни графици, заради допълнителният почивен ден. Въвеждането на гъвкаво работно време при позициите, които позволяват това също е вариант за повишаване удовлетвореността на персонала на лечебното заведение. Относно неудовлетвореността на служителите от натовареността на работния процес е необходимо ръководството на компанията да помисли върху по-добра организация с цел неговото оптимизиране. При анализа на резултатите се установи, че

много голяма част от служителите са неудовлетворени от социалните придобивки и оборудването за извършване на служебните си задължения. Съществуват много техники, чрез които ръководството на медицинския център може да повиши мотивацията на персонала. Добре би било за подобряване на колективната атмосфера ръководството да помисли и за нейното сплотяване. Вариант за това е тим билдинга.

Самият колектив към момента организира подобни мероприятия за своя сметка, но ако това се прави от самата организация, служителят би станал по-привързан и удовлетворен от нея.

ДОСТЪПНОСТ НА СРЕДАТА ЗА ЛИЦА С ДВИГАТЕЛНИ УВРЕЖДЕНИЯ, 2021

Дипломант: Марина Петрова Панайотова – Карапетян, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: Близо 15% от световното население живее с някаква форма на увреждане. Осигуряването на достъпна среда позволява на хората с двигателни увреждания да живеят самостоятелно и да участват пълноценно във всички аспекти на живота. При проектирането и изграждането на достъпна среда, трябва да се отчитат специфичните им потребности. Не съществува по-обективен начин за оценка на действителната достъпност на елементите на жизнената среда от този, направен през личния опит на хората с двигателни увреждания.

Цел: Да се проучи мнението на хората с двигателни увреждания относно достъпността на средата.

Материал и методи: Документален, социологически и статистически методи. Проведено е проучване сред 35 пълнолетни лица с двигателни увреждания на територията на град Варна. Инструмент за събиране на информация от респондентите е специално разработена за целта анкетна карта с 24 въпроса (структурирани, полуструктурирани и отворени), касаещи мнението им относно достъпността на средата в град Варна, както и предложения за нейното подобряване.

Резултати и дискусия: Градската среда все още е недостъпна за хората с двигателни увреждания. Голяма част изразяват мнение, че срещат редица бариери в ежедневието си. Като се започне от входовете на жилищата, пешеходните пространства, местата за паркиране, достъпа до обществените сгради, транспорта и местата за свободно време и отдих. Хората с двигателни увреждания имат нужда от предвидима, благоприятна и достъпна среда, за да се чувстват в безопасност, свободни и независими. Мнението им е, че законодателството у нас е добре разписано, но ключовата дума за да бъде средата реално достъпна е контрол.

Заклучение: България има системен, общонационален проблем с достъпността, за чието решение са необходими съвместни усилия на всички заинтересовани страни - държавните институции, местната власт, бизнеса, университетите, неправителствения сектор и хората с увреждания.

Ключови думи: увреждане, достъпна среда, хора с двигателни увреждания, бариери.

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ ПРИ МЕДИЦИНСКОТО ОБСЛУЖВАНЕ НА ДЕТСКОТО НАСЕЛЕНИЕ, 2021

Дипломант: Сениха Аладжикова, Научен ръководител: доц. Клара Докова, д.м.

Въведение: Детското здравеопазване заема част от системата на здравеопазването на всяка страна. Неговата основна мисия е да обезпечи реализирането на политиката на обществото по отношение здравето на детското население. Здравето на детското население зависи от много фактори: биологични фактори като наследственост, възраст, пол и социално-икономически фактори като материалното благосъстояние и възможности на семейството.

Цел: За по-добро здраве на децата, философията на детското здравеопазване трябва да е насочена основно към максимално предотвратяване на загубата на здраве, а не към възстановяване на вече загубеното здраве. Това е не само изключително благородно, тъй като спестява излишни страдания на децата, но е и икономически по-евтино за обществото и семейството. Основната цел на изследването е да се очертаят организационните проблеми при медицинското обслужване на детското население.

Задачи: Да се направи литературен преглед на публикациите по проблемите, свързани с предоставяне на качествени медицински услуги на деца; Да се проучат потребностите и удовлетвореността от здравното обслужване на децата в България; Да се обоснове необходимостта от подобряване на организацията на медицинските и здравни грижи, предоставяни на детското население.

Обект и предмет: Обект на разработката са потребителите на медицински услуги, а предмет на изследването са характеристиките на детското здравеопазване.

Методи, обработка и анализ на данните: Пряко електронно анкетно проучване относно потребностите и удовлетвореността при медицинското обслужване на детското население сред 99 родители на деца, използвали медицинско обслужване, анкетирани през м. юни 2021 г.; Графична обработка и анализ на получените резултати.

Резултати и обсъждане: Пациентите набавят необходимата си информация във връзка с използването на здравно обслужване за своите деца от различни източници, като най-често предпочитат здравните специалисти, като първи и най-важен източник на информация; Много от родителите са запознати с пакета от дейности, които предлага здравната система на страната, че НЗОК покрива този пакет и не се налага да се доплаща. Все още обаче голяма част от тях са на мнение, че тези дейности не са достатъчни и може да се работи в тази насока; Общата оценка, която дават пациентите във връзка с достъпа до здравни услуги за всички деца е задоволителна. В голяма степен техните очаквания относно условията, организацията на работа и проведеното лечение са оправдани. Необходимо е да се създадат условия за спазване на медицинските стандарти, вътрешни правила за поведение (алгоритми за добра медицинска практика) и осигуряване на безопасност. В случай, че едно лечебно заведение не разполага с такива, следва да се стимулира тяхното създаване и внедряване.

Заклучение: Нужда от промяна в отношението към детско здравеопазване, т.е. ако не се даде реален приоритет на неговото развитие, перспективите не са обнадеждаващи. Необходимо е изграждане на диалог и работна мрежа между всички институции, които работят с деца, което да гарантира работа в екип и очакван резултат – най-доброто за всяко дете във всеки конкретен случай в максимално кратки срокове.

Ключови думи: медицинско обслужване, здравни услуги, детско население, организационни проблеми, удовлетвореност, необходими промени.

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ПАЗАРА НА ХРАНИТЕЛНИ ДОБАВКИ И ЛЕКАРСТВА В УСЛОВИЯТА НА COVID-19, 2021

Дипломант: Славяна Искъррова Йорданова, Научен ръководител: доц. Мария Рохова, д.у.

Въведение: Потребителското поведение с неговите специфики и факторите, които го определят, са обект на задълбочено проучване и анализ на всеки отделен пазар. Резултатите от тези ситуационни анализи се използват при разработване на пазарни стратегии, които да бъдат съобразени с потребителите на организацията, техните потребности, предпочитания и очаквания. Пандемията от COVID-19 оказва влияние и върху потребителското поведение, особено на пазарите на лекарствени продукти и се превърна в значим фактор, оказващ въздействие върху търсенето на подобни продукти, мотивите за избор на потребителите и тяхното поведение като цяло.

Цел: Да се проучат и анализират промени в потребителското поведение при избор и покупка на лекарствени продукти, отпускани без лекарско предписание, и хранителни добавки, настъпили вследствие на пандемията от COVID-19.

Задачи: За постигане на целта са поставени следните изследователски задачи: обобщаване на основните теоретични модели на потребителското поведение във връзка със спецификите при избора на лекарствени продукти и хранителни добавки; анализ на тенденциите на фармацевтичния пазар, наблюдавани вследствие на пандемията от COVID-19; проучване на нагласите на потребителите за избор на лекарства, отпускани без лекарско предписание, и хранителни добавки и факторите, които оказват въздействие върху избора по време на пандемията от COVID-19.

Материали: Научни изследвания, статистически данни, анализи на фармацевтичния пазар и данни от собствено проучване.

Методи: Анализ на научна литература, документи на международни организации, анализаторски компании във връзка с темата; анкетно проучване сред потребители на лекарства и хранителни добавки в гр. Варна; статистически методи за анализ на данните.

Резултати: Пандемията от COVID-19 в голяма степен повлиява върху поведението на потребителите на фармацевтичния пазар. Повишено е търсенето и употребата на хранителни добавки и лекарствени продукти. Голяма част от потребителите се презапасяват в определени периоди. Основни фактори, оказващи влияние върху избора на потребителите, са препоръка от лекар или фармацевт, реклама и публикации в интернет.

Заключение: Необходимо е да се разшири информацията за безопасната и правилна употреба на продуктите по съответните комуникационни канали. Усилията на аптеките трябва да се насочат към създаване на условия за консултации от страна на фармацевта към потребителя, тъй като препоръката от фармацевт е важен фактор при избора и покупката на лекарствени продукти, отпускани без лекарско предписание.

Ключови думи: потребителско поведение, COVID-19 пандемия, хранителни добавки, лекарствени продукти

УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА ПАЦИЕНТИТЕ ОТ СИСТЕМАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В БЪЛГАРИЯ, 2021

Дипломант: Таня Георгиева Герева – Шопова, Научен ръководител: гл. ас. Николай Михайлов, д.с.

Въведение: Здравеопазването е сложна и многокомпонентна система, включваща комбинация от хора, институции, ресурси, извършващи медицински и немедицински дейности, насочени към опазване, възстановяване, подобряване здравето на хората. Удовлетвореността на пациентите от системата на здравеопазването е от съществено значение и оценка за това дали системата функционира адекватно и отговаря на нуждите на потребителите.

Цел и задачи: Да се направи теоретико-емпирично проучване на удовлетвореността на пациентите от системата на здравеопазването в България, да се обобщят изводи и отправят препоръки за нейното подобряване, базирани върху анализа на резултатите от изследването, като за целта се направи кратка характеристика на системата на здравеопазването чрез литературен обзор, дефиниране на понятието удовлетвореност, фактори за удовлетвореност и възможностите за подобряване функционирането на системата на здравеопазването; да се извърши общ преглед на предизвикателствата пред здравната система и удовлетвореността на пациентите в условията на Covid-19; да се проучи мнението на пациентите от системата на здравеопазването; да се обобщят данните и на база резултатите да се направят изводи и препоръки, които биха подобрили удовлетвореността на пациентите.

Материали и методи: Обект на изследването са 51 пациенти, а предмет е тяхната удовлетвореност от предоставените услуги в здравеопазването. Използвани са: документален метод – теоретичен обзор на научни и онлайн публикации, нормативни документи, свързани с изследвания проблем; социологически метод – онлайн анонимна анкета за проучване удовлетвореността на пациентите от системата на здравеопазване в България през последните две години, с акцент върху разгледаните в литературния обзор фактори, формиращи равнището на удовлетвореност и аналитично представяне на резултатите от нея; статистически метод – количествен анализ на данните.

Основни резултати: Липсва финансова устойчивост в системата на здравеопазването – недофинансирането на системата и неефективното разпределение на финансовите потоци водят до ниска степен на пациентска удовлетвореност. Бюрокрацията е твърде тежка, усложнена и в много случаи застрашава здравето на потребителите на здравни услуги, поради множеството административни процедури, които бавят нужните интервенции. Пациентите не са удовлетворени преди всичко от болничната помощ, докато удовлетвореността на пациентите е по-висока по отношение на извънболничната помощ, предвид създадените отношения пациент-лекар, и медико-диагностичните лаборатории. Един от основните фактори за удовлетвореност на пациентите от здравната система у нас е вежливото и любезно отношение от страна на медицинските работници, както и поднасянето по подходящ, достъпен за пациента, с уважение и внимание начин, на необходимата му здравна информация. Липсва актуален инструмент, който да послужи за изследване на удовлетвореността на пациентите, валиден само за системата на здравеопазването в България.

Заключение: Системата на здравеопазването в България не покрива очакванията на пациентите в качеството им на потребители на здравни услуги и не кореспондира напълно с техните нужди, което поражда пациентската неудовлетвореност. Ниското ниво на удовлетвореност може да се коригира чрез изпълнението на отправените препоръки.

Ключови думи: система на здравеопазване, пациенти, предизвикателства, удовлетвореност, фактори за удовлетвореност

ОЦЕНКА НА ЗДРАВНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В СТРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ, 2021

Дипломант: Теодора Петрова, Научен ръководител: доц. Елка Атанасова, д.и.

Въведение: Темата за оценка на здравните технологии (ОЗТ) набира популярност благодарение на ролята, която играе в процесите за ценообразуване, реимбурсиране и степента на влияние върху работата на органите, вземащи решения в здравните системи. Изследването на работата на агенциите за оценка на здравните технологии в европейските страни помага за определяне на обхвата им в различните държави, определя ползите и посочва бариерите, които могат да окажат ефект върху правилното функциониране на агенциите и развитието на дейността им.

Цел: Целта на проучването е да се анализира развитието и дейностите на организациите за оценка на здравните технологии в страни от Европейския съюз, както и да се определи ролята и степента на използване на ОЗТ като инструмент за вземане на решения.

Материали и методи: Информационната база на проучването включва специализирана научна литература на български и английски език. Използвани са редица официални доклади, документи и публикации на международни икономически организации и национални агенции, които дават възможност за по-добра обосновка на идеите и анализа. В изследването са използвани аналитичният, системният, сравнителният и историческият подход, научната индукция и дедукция.

Резултати: Процесът за оценка на здравните технологии възниква вследствие на осъзнаване на възможностите и перспективите, които той предлага. Организацията за ОЗТ зависи от съответната държава, степента на децентрализация и националните ѝ приоритети и нужди. Информацията, която се използва за проучванията, се базира на методологии от сферата на епидемиологията, клиничната практика и здравната икономика. Ето защо комплексната ОЗТ служи като инструмент за политически решения в областта на здравеопазването. Видът на оценката, която се използва, варира в зависимост от държавата. Най-често използваните методи за оценка са пълна ОЗТ, икономическа оценка, оценка на относителната ефективност или комбинация от тях. След направения анализ на агенциите за ОЗТ в страни от ЕС могат да се отличат няколко основни разлики – в структурата и организацията на агенциите, в степента на участие на пациентските организации в процеса по отношение на нормативната уредба на процесите за ОЗТ, особено тези свързани с медицински изделия. Въпреки добрата организация, множеството асоциации и мрежи, целящи напътстване и подпомагане на агенциите за ОЗТ, съществуват бариери за ОЗТ, за които трябва да се изгради стратегия за преодоляването им.

Заклучение: За агенциите за ОЗТ в страните от ЕС има широк хоризонт за развитие и дейностите, които те извършват придобиват все по-голяма значимост, като са се превърнали в търсен инструмент за вземане на решения в условия на ограничени ресурси и нарастващи потребности. Независимо от различията в отделните държави, агенциите трябва да продължават съвместната си работа за постигане на още по-висока ефективност на процесите, и за да се надгради нивото на развитие в отделни европейски страни.

Ключови думи: оценка на здравните технологии; видове оценка; страни от Европейския съюз

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ ФИЗИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ И ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА СЕМЕЙСТВА С ДЕЦА, 2021

Дипломант: Веселина Павлинова Ковачева, Научен ръководител: проф. д-р Лора Георгиева, д.м.

Въведение: Физическата активност е важен защитен фактор за психическото и физическо здраве. Психичното здраве на човека е също толкова важно, колкото и физическото му здраве. Разпространението на Covid-19 е двойна заплаха за здравето: опасност за човешкия живот и психологическа криза, като нарушава нормалния начин на живот на хората и ги принуждава към социално дистанциране и самоизолация.

Цел: Цел на дипломната работа е да се проучи влиянието на пандемията от Covid-19 върху физическата активност и психичното здраве на семейства с деца.

Материал и методи: Използвани са документален, социологически и статистически методи. Проучването е проведено сред 63 родители с деца на територията на град Бургас през месец май 2021г. Инструмент за събиране на информация от респондентите е пряка индивидуална анонимна анкета, която включва 26 въпроса (структурирани, полуструктурирани и отворени), касаещи техните възможности за запазване на добро физическо и психическо здраве при спазване на ограничителните мерки по време на пандемията от Covid-19.

Резултати и дискусия: Въз основа на анализа от проучването се установява, че семействата с деца не са се повлияли твърде много от настъпилата извънредна обстановка и не са прекъснали напълно техните редовни двигателни активности, като част от тях са компенсирани с интензивна домакинска работа и грижи по децата. Родителите са се адаптирали бързо към домашния офис, но са чувствали напрежение, докато техните деца са имали онлайн уроци. При голяма част от родителите се наблюдава повишен стрес за тяхната сигурност, за здравето на децата и здравето на близките им хора.

Заклучение: Необходимо е родителите да бъдат насочени по какъв начин да запазят както своето така и на техните деца, психично здраве и физическо благополучие в условия на пандемията от Covid-19, като средство за справяне с психическия стрес и напрежение, и зачитане на собственото физическо здраве.

Ключови думи: физическа активност, психично здраве, Covid-19, семейство, деца

Втора част: Фармацевтичен мениджмънт

ПРАВНО РЕГУЛИРАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО С ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ В АПТЕКИТЕ, 2019

Дипломант: Любима Тодорова Бургазлиева, Научен ръководител: проф. Мария Вълканова, д.п.

Въведение: Преходът на България към демокрация и пазарна икономика е свързан със съществени промени в законодателството, регулиращо здравеопазването и конкретно търговията на дребно с лекарствени продукти. Приети са закони, в които за първи път се уреждат условията и редът за разрешаване и контрол на производството, разрешаването за употреба, клиничните изпитвания, употребата, вноса, износа, търговията на едро и на дребно в страната с лекарства, предназначени за хуманната медицина, за да се осигури тяхното качество, ефективност и безопасност. Приемането на България в ЕС през 2007 година наложи нови промени, свързани със синхронизиране на националното с европейското законодателство във фармацевтичния сектор. Като резултат, разпоредбите, касаещи конкретно дейността на аптеките се оказаха разпределени в различни нормативни и поднормативни актове, което доведе до значителни затруднения в работата на фармацевтите. Преодоляването на този проблем може да се осъществи с приемане на отделен закон за аптеките, с който както да се обобщят и прецизират на разпоредби с цел отстраняване на неясноти и улесняване на практическото му прилагане.

Цел: Да се изследва ефективността на правното регулиране на търговията на дребно с лекарствени продукти в аптеките като се проучат теоретико – методологическите и практически аспекти на правната уредба

Тази цел се постига чрез проучване на степента на съобразеност на националното законодателство с европейското законодателство, установяване на причините за неефективен достъп до лекарства и фармацевтични грижи и да се направят предложения за отстраняването им. Изложението е разделено на три големи глави. В първа глава се проследява динамиката в развитието на правната уредба в сектора от 1878 до 2019 година. Във втора глава се прави анализ на правната уредба на търговията на дребно с лекарствени продукти в аптека в България в контекста на съществуващото европейско законодателство. В трета глава са предложени за промени на съществуващата нормативната уредба с оглед извеждане на самостоятелна правна регулация за дейността на аптеките. Изложението завършва с обобщение и насоки за бъдещо развитие.

НАГЛАСИ КЪМ ЛЕЧЕНИЕТО С АНТИБИОТИЦИ НА ПАЦИЕНТИТЕ В ОБЛАСТ ДОБРИЧ, 2020

Дипломант: Христина Маринова Маринова Научен ръководител: доц. Мария Рохова д.у.

Въведение: Антибиотиците са лекарствени продукти, предназначени за лечение единствено на бактериални инфекции. Тяхната употреба трябва да се назначава от лекар и да се извършва под лекарско наблюдение. Въпреки това през последните години се наблюдава тенденция за самолечение с антибиотици, което крие редица рискове за пациентите.

Цел: Да се проучат нагласите на пациентите към лечението с антибиотици и тяхното поведение.

Задачи: Проучване на моделите на потребителското поведение и факторите, оказващи влияние върху нагласите на потребителите при употребата на лекарствени продукти; анализ на употребата на антибиотици и проблемите, свързани с нея; проучване сред потребители и фармацевти в град Добрич относно нагласите на пациентите към употребата на антибиотици.

Материали и методи: анализ на научна литература, свързана с обекта и предмета на изследването; социологически метод - анкетно проучване сред потребители и фармацевти от област Добрич; статистически методи за анализ на резултатите.

Резултати: При симптоми на грип, настинка, болки в гърлото и кашлица пациентите в преобладаващата част от случаите първо посещават аптека, като се съветват с фармацевт и предпочитат да използват лекарствени продукти, които са им познати. Лекарствената терапия се спазва стриктно, ако е изписана от лекар. Установява се високо доверие към лекарите, както и към фармацевтите. По-голяма част от потребителите заявяват, че не търсят антибиотик, без да им е назначен от лекар. Доказа се обаче и наличието на практики за самолечение с антибиотици, като тези случаи са с по-ниска честота сред хора с висше образование. Нисък е делът на пациентите, които искат замяна на антибиотика, предписан им от лекар, с хомеопатичен или билков продукт. Като цяло, пациентите са запознати, че има вреди от неправилната употреба на антибиотици, но не са наясно какви по-конкретно са те.

Заключение: Необходимо е да се повиши информираността на пациентите по отношение на антибиотичната резистентност, да се проследява антибиотичната употреба, както и да се засили контролът върху продажбата и употребата на антибиотици. Ненужният или неправилният прием на антибиотици нарушава баланса на естествената микрофлора в организма и носи редица рискове. Антибиотиците са необходимо зло, но само когато се налага наистина тяхната употреба в точната доза и с необходимата продължителност на лечение.

Ключови думи: нагласи, поведение, антибиотици, самолечение, придържане към терапията, резистентност.

ЕФЕКТИ НА ЛЕКАРСТВЕНАТА ПОЛИТИКА ВЪРХУ РАЗХОДИТЕ ЗА ОНКОЛОГИЧНИ МЕДИКАМЕНТИ В БЪЛГАРИЯ, 2020

Дипломант: Ивелина Игнатова, Научен ръководител: проф. Антония Димова, д.м.

Въведение: Заплащането с публични средства на лекарствата за лечение на онкологични заболявания представлява особен интерес за здравните власти и обществото, поради социалната значимост на злокачествените заболявания и постоянно увеличаващите се разходи на Националната здравноосигурителната каса (НЗОК).

Цел: да се проучат ефектите на лекарствената политика в България по отношение на заплащането на медикаментите за лечение на онкологични заболявания в болничната помощ.

Задачи: преглед на теоретичните постановки в областта на лекарствена политика и реимбурсирането на лекарства и опита на европейските страни в тази сфера; преглед на нормативната уредба в страната и анализ на промените в обхвата на наредбите и

процедурите, регламентиращи заплащането на онкологичните медикаменти; анализ на разходите на НЗОК за онкологични медикаменти за 2013-2020 г.; анализ на практиката на УМБАЛ „Света Марина“ за снабдяване с лекарства за лечение на злокачествени заболявания и направените разходи за периода; обобщаване на резултатите, формулиране на изводи и препоръки.

Методи и материали: анализ и синтез на научна литература, исторически и документален метод и анализ на статистически данни. Използвани са научни публикации, нормативни и стратегически документи, годишни отчети и справки за платени суми на НЗОК, бази данни и регистри на НСИ, НСЦРЛП.

Резултати: Делът на разходите за лекарства за онкологични заболявания в общите разходи за медикаменти на НЗОК нараства от 1/5 през 2013 г. (първата цяла календарна година, в която НЗОК заплаща за онкологичните лекарства използвани в болничната помощ) до 1/3 през 2020 г., а реално извършените разходи ежегодно надвишават планираните. Нарастващият брой хоспитализации при онкологични заболявания не е свързан с увеличаване на броя на болните и не може да обоснове ръста в стойността на заплатените от НЗОК медикаменти, а вероятна причина за ръста е включването на нови медикаменти в реимбурсния списък. Увеличението на разходите не е свързано с постигането на по-добри здравни резултати, като се наблюдава увеличаване на смъртността. От общо 40 лечебни заведения, които лекуват онкологично болни пациенти по договор с НЗОК, само в 11 (между които няма частна болница) се извършват и четирите дейности по лечението на онкологичните заболявания – химиотерапия, лъчелечение, диспансерно наблюдение и палиативни грижи. Липсата на изискване за провеждане на търгове за обществени поръчки от частните болници води до значителни разлики в цената на медикаментите, заплащани от НЗОК. УМБАЛ „Св. Марна“ – Варна постига по-добър контрол върху ръста на разходите от НЗОК (стойността на средния разход на пациент нараства с 32.1% за периода 2013-2018 г., докато за НЗОК ръстът е 2.6 пъти), благодарение основно на начина за закупуване на медикаментите (чрез собствен търговец на едро).

Заключение: Въведените нормативни и управленски механизми относно системата за ценообразуване и реимбурсиране на лекарства за онкологични заболявания не постигат очаквания резултат от гледна точка на предвидимост и контрол на разходите на НЗОК, а някой от тях имат спорен ефект. Липсва равнопоставеност в условията, при които работят публичните и частните болници, което е предпоставка за по-голям разход за НЗОК. Част от финансовата тежест за лечението и осигуряването на лекарства е прехвърлена на лечебните заведения. Направени са препоръки за по-голяма прозрачност в договарянето между НЗОК и фармацевтичните компании, организиране на национални поръчки за доставка на лекарствени продукти, уеднаквяване на условията на лекарствоснабдяване на всички лечебни заведения.

Ключови думи: лекарствена политика, реимбурсиране, лекарствено законодателство, лекарства за онкологични заболявания

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ИЗБОР НА АНТИХЕМОРОИДАЛНИ СРЕДСТВА, 2020

Дипломант: Нестор Руменов Грънчаров Научен ръководител: доц. Мария Рохова, д.у.

Въведение: Познаването на факторите, оказващи влияние при формирането на потребителското поведение, е предпоставка за разработването на ефективни пазарни

стратегии. Ситуационните фактори, оказващи влияние върху избора на лекарствени продукти без лекарско предписание, са свързани както с националните особености и спецификите на здравната система, така и с актуални пазарни тенденции, начина на живот и налаганите представи и модели на поведение.

Цел: Да се изследват специфичните особености на потребителското поведение при избора на антихемороидални средства на пазара в България.

Задачи: Систематизиране на основни теоретични постановки за потребителското поведение и извеждане на конкретни специфики, свързани с фармацевтичните пазари; анализ на пазара на лекарства без лекарско предписание и по-конкретно на антихемороидални средства в България; провеждане на проучвания сред потребители и фармацевти относно нагласите на потребителите при избор на антихемороидални средства и факторите, оказващи влияние; формулиране на препоръки и насоки за работа на пазара на антихемороидални средства.

Материал и методи: анализ на научна литература, свързана с предмета на изследването; анализ на вторични данни за пазара на лекарства, отпускани без лекарско предписание, и конкретно за пазара на антихемороидални средства; анкетно проучване сред потребители и фармацевти, проведено в град Бургас; статистически метод – табличен и графичен анализ на резултатите от допитването.

Резултати: Цената на продукта е по-скоро водеща при избора на потребителите, но това зависи и от редица други ситуационни фактори. Според фармацевтите рекламата на продукта е от значение за потребителите. Препоръките от близки и познати също могат да бъдат разглеждани като важен мотив при избора на антихемороидални средства. Препоръките от фармацевт в голяма степен оказват влияние върху решението на потребителите, като те не са склонни да купуват само предписаните им от лекар лекарствени продукти, а търсят информация и от други източници. Потребителите са склонни често да препоръчват антихемороидално лекарство без рецепта на свои близки, дори в случаите, в които не са напълно доволни от него, вярвайки, че то дори да не е помогнало на тях самите, би помогнало на други пациенти със същите проблеми.

Заключение: Отправените предложения за създаване на добавена стойност на ОТС лекарствата срещу хемороиди включват изготвяне на обучителни материали за потребителите от фармацевтичните компании, позициониране в интернет сайтове на информационни материали и активиране на комуникационни канали за профилактика и лечение на заболяването, разпространяване в аптечната мрежа на брошури за рисковете от самолечение с лекарства, отпускани без лекарско предписание.

Ключови думи: потребителско поведение, пазар, лекарствени продукти, антихемороидални средства

ФУНКЦИОНАЛНИ ХРАНИ И ХРАНИТЕЛНИ ДОБАВКИ - НОРМАТИВНА БАЗА И ЕВРОПЕЙСКИ РЕГЛАМЕНТИ, 2020

Дипломант: Маргарита Раева, Научен ръководител: Доц. А. Цветкова, д.и

Въведение: В световен мащаб се наблюдава прогресивно удължаване на средната продължителност на живот, което е съпроводено с нарастване на броя на потребителите, които се стремят да запазят качеството на ежедневието си с напредването на възрастта. Тази тенденция е съпроводена с промяна на социалното поведение и повишаване на

осведомеността за връзката между хранителните навици, физическата активност и тяхното въздействие върху настоящето и бъдещото здравословно състояние. Повишеното търсене и предлагане на функционални храни, хранителни добавки, нови храни и др. и улеснения достъп, доведоха до появата на европейския пазар на голям брой иновативни продукти, плод на интегрирането на хранителните и фармацевтични технологии. Счита се, че наличието на тези „нови“ продукти може да повлияе положително на благосъстоянието на населението, но е от съществено значение да се предоставят на потребителите необходимите препоръки, които да ги ръководят при тяхното закупуване и употреба. Това води до необходимост от по-специално внимание от страна на Европейския регулатор, поради специфичните свойства на тези продукти, продължителната им употреба и съществуващите различия в регистрационния режим на продуктите в отделните страни членки. Ето защо е важно, да се хармонизират законодателните изисквания на национално и Европейско ниво.

Цел: Да се проучи синхронизирането на националните и европейските законодателни документи, свързани с регулиране, гарантиране и подобряване на качеството и безопасността на храните и хранителните добавки.

Задачи: Да се проучи регулаторната рамка на Европейския съюз и в България в областта на качеството и безопасността на храните и хранителните добавки и да се изясни степента на хармонизация на националното законодателство с регулациите в ЕС; Да се проведе анкетно проучване сред специалисти и инспектори по безопасност на храните и специалисти по продажбите във водещи в България компании за дистрибуция на фармацевтични продукти; Да се направят сравнителен анализ и изводи за зависимостта между безопасната употреба на хранителни добавки (и функционални храни в ЕС и хармонизирането на националните регулаторни изисквания с европейската регулаторна рамка.

Материали и методи: литературни източници, резултати от проведено собствено изследване за зависимостта между безопасната употреба на хранителни добавки (ХД) и функционални храни (ФХ) в ЕС и хармонизирането на националните регулаторни изисквания с европейската регулаторна рамка. Основните методи, които са приложени са: документален, социологически, статистически, аналитичен.

Основни резултати: Въз основа на резултати от систематичният преглед на литературата и резултатите проведеното анкетно проучване е изяснена степента на хармонизирането на регулаторната рамка на ЕС с националните регулаторни изисквания. Дефинирана са факторите които създават предпоставки за погрешно тълкуване на разпоредбите, безотговорно отношение и същевременно затрудняват упражняването на контрол от страна на упълномощените органи. Проведено е анкетно проучване сред специалисти и инспектори по безопасност на храните от ОДБХ-Варна, и специалисти по продажбите, във водещи в България компании за дистрибуция на фармацевтични продукти относно контрола върху качеството и безопасността на храните. Извършен е анализ на резултатите от изследването. Набелязани съществуващите проблеми и препоръки за прецизиране на правилата и критериите, за да може да бъде повишена ефективността на контрола.

Заключение: Степента на хармонизирането на регулаторната рамка на европейския съюз с националните регулаторни изисквания, пряко влияе на безопасната употреба на хранителни добавки (ХД) и функционални храни (ФХ). Неяснотите в нормативната база, създават предпоставки за погрешно тълкуване на разпоредбите, безотговорно отношение и същевременно затрудняват упражняването на контрол от страна на упълномощените органи. Наложително е разработване в детайли и прецизиране на съществуващите правила и критерии, за безопасност и качество на функционални храни и хранителни добавки.

Ключови думи: европейски регламенти, нормативна база, функционални храни, хранителни добавки, безопасност, качество.

ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАЧИНИТЕ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА МОТИВАЦИЯТА И СТИМУЛИРАНЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В „МАГНА ФАРМ БЪЛГАРИЯ ЕАД, 2020

Дипломант: Мария Тодорова Бончева, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Мотивирането на персонала от ръководителите е един от най-важните елементи във функционирането на фирмите в днешно време. Необходимостта хората да бъдат стимулирани и мотивирани все повече се превръща в акцент за организациите, чрез което се цели постигане на по-добри резултати, нарастване на производителността, достигане на по-високо качество на крайния продукт. Основното, което обединява организациите, независимо от дейността, която извършват, е как да направят така, че служителите им да дадат максимума от усилията си, как да ги мотивират, за да се постигнат целите на организацията. Организациите имат нужда да се доверят на своите служители – на опита, качествата и способностите им, на желанието им да дадат най-доброто от себе си. Но за да постигнат успех в това начинание те трябва да ги мотивират по правилния начин, да постигнат една удовлетвореност у тях, да ги ангажират, да накарат всеки един от тях да се почувства като част от едно цяло и заедно да вървят към постигане на общите цели на организацията. Ето защо въпросът за мотивация на персонала за полагане на труд, привързаността, ангажираността и лоялността са едни от основните предпоставки за ефективност и успех на една организация. Ако липсват мотивация и удовлетвореност от развитието на индивида в професионален план, това се отразява и на двете страни в сътрудничеството. Последствията са голямо текучество и ниска ефективност в организацията.

Цел: Изследване на степента на мотивация и стимулиране на персонала на фирма „MagnaFarm Bulgaria”Ltd, анализиране резултатите и въз основа на тях да се направят изводи и препоръки за фирмата.

Задачи: Разглеждане на значението и теоретико-методологичните въпроси, свързани с мотивацията на персонала, разкриване на потребността от мотивиране на човешките ресурси в съвременните организации, анализиране на стимулите като основен способ за мотивиране и представяне на основните подходи за мотивиране на персонала; Анализиране на методите и начините за мотивация и стимулиране на работните кадри във фирма „MagnaFarm Bulgaria”Ltd чрез използване на анкетния метод и интервю за провеждане на изследване относно ефективността и резултатността от мотивацията. Обобщаване на анализиранияте данни и резултати; Разглеждане на възможности за подобряване на мотивацията на служителите във фирма „MagnaFarm Bulgaria”Ltd и очертаване на основите насоки за препоръки; Изготвяне на обобщаваща оценка и формиране на основни изводи от направеното изследване, както и оформяне на препоръки за подобряване на мотивацията в анализиранията компания.

Материал: Литературни източници, резултати от проведени изследвания за удовлетвореност на персонала на цялата фирма и проведено собствено изследване за мотивацията на персонала в дивизия „Фарма Актив“.

Методи: Базирайки се на цялостния подход при изследване на удовлетвореността и мотивацията, основните методи, които са прилагани са: документален – контент-анализ на служебни документи, свързани с темата; социологически – разработване на анкетна карта и провеждане на социологическо проучване; статистически - определяне относителните тегла на значимост на факторите-мотиватори и факторите-демотиватори, които ще служат за основа на съставяне на мотивационния профил; графичен – визуално представяне на данните като таблици и диаграми; аналитичен - анализ на показаните резултати.

Основни резултати: Представени са теоретичните обосновки, мотивационни теории и методи за стимулиране; Изяснени са основните фактори, елементи и функции за мотивацията и удовлетвореност на лекарския персонал; Дефинирана е мисията, основните цели и задачи на „МБАЛ -Силистра” АД и е разгледана програмата за мотивация и удовлетвореност в лечебното заведение; Проведено е анкетно проучване сред лекарите за професионална удовлетвореност и мотивация; Извършен е анализ на резултатите от изследването; Набелязани са мерки и препоръки за подобряване на организационната култура, управлението на човешките ресурси и насоките за мотивиране на лекарите като фактор за наемането и задържането им в непривлекателните за работа региони с цел реализация на основните цели, задачи и стратегии на „МБАЛ - Силистра” АД.

Заключение: За подобряване мотивацията на лекарския персонал е необходимо да се реформира системата на възнаграждение и цялостните условия на труд. Необходимо е да се провеждат и по-задълбочени и периодични проучвания на трудовите мотивационни фактори и тяхната удовлетвореност с цел да се установят промените в мотивационната структура и ефективността за осъществяваните програми за повишаване на мотивацията.

Ключови думи: мотивация, удовлетвореност, непривлекателни региони за работа; мотивационни фактори.

ИНФОРМИРАНост, ОТНОШЕНИЕ И НАГЛАСИ НА ЛЕКАРИ, СПЕЦИАЛИСТИ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ И СТУДЕНТИ КЪМ ТЕЛЕМЕДИЦИНАТА КАТО НОВ ВИД ПРАКТИКА, 2021

Дипломант: Звезделина Милкова Здравкова, Научен ръководител: доц. Мила Георгиева, д.и.

Въведение: Телемедицината става все по-важна част от лекарската практика и през последните години се разглежда като едно от основните нововъведения в здравните услуги, тъй като подобрява качеството на медицинската грижа и благоприятства достъпа до здравните услуги.

Цел: Да проучи информираността, отношението и нагласите на лекари, специалисти по здравни грижи и студенти към телемедицината като нов вид практика. Обхватът на изследване са 196 медицински специалисти от лечебни заведения за болнична помощ в гр. Плевен. Инструментариумът на изследването е самостоятелно разработена анкета, която включва 15 въпроса от затворен тип.

Задачи: Преглед на литературата в областта на телемедицината и телефармацията от български и чужди източници; проучване нивото на информираност относно телемедицината и телефармацията на лекари, специалисти по здравни грижи и студенти в

гр. Плевен; изследване отношението и нагласите на лекари, специалисти по здравни грижи и студенти в гр. Плевен към телемедицинските и телефармацевтичните услуги; анализ и обобщаване на резултатите от проведеното проучване.

Методи: документален метод, анкетно проучване, статистически метод и графичен метод.

Основни изводи: Лекарите, специалистите по здравни грижи и студентите смятат, че са запознати на средно равнище какво представлява телемедицината и телефармацията. Повече от половината медицински специалисти не са участвали в научни и/или други форуми свързани с телемедицината и телефармацията. Все още има дефицит на знания, най-вече сред специалистите по здравни грижи относно софтуерните приложения за телемедицина и телефармация в България. Малък процент от анкетираните не биха практикували телемедицина за консултация или осигуряване на здравни грижи. Според респондентите телемедицината и телефармацията не биха довели до грешки и не биха спестили разходите при предоставяне на медицински услуги. Въвеждането на телефармацията може да намали разходите за аптечни услуги, според 78% от анкетираните. Голям процент от респондентите смятат, че телефармацията ще подобри достъпа до фармацевтични грижи за хората, живеещи в селските и отдалечените общности. Значително голям процент от респондентите посочват, че развитието на електронните информационни системи ще улесни работата на фармацевта и ще намали грешките при изписването на рецепти. Специалистите по здравни грижи са най-слабо запознати относно същността на телемедицината и телефармацията и предимствата на телемедицинските и телефармацевтичните услуги.

Заключение: Телемедицината все още е сравнително нов и непознат за повечето хора термин. Въпреки редицата предимства на телемедицината, посочени в литературата е важно да се изследват и отношението и нагласите на потребителите относно технологията. Липсата на умения и познания са важна пречка за навлизането и използването ѝ в здравеопазването. Необходима е също така и оценка на софтуерните приложения за телемедицина, която да подпомогне решенията за закупуване и внедряване на технологията. Установено бе, че според респондентите чрез прилагане на телемедицински и телефармацевтични услуги могат да се предоставят медицински грижи на високо ниво, да се спестят време и пари на пациентите за пътуване до здравните структури, без това да доведе до допълнителни разходи за здравните системи.

Необходимостта от непрекъснато повишаване на качеството на здравни услуги не само в България, а и по света подчертават значението на телемедицината като едно възможно решение на проблема.

Ключови думи: телемедицина, телефармация, телемедицински услуги, познания

ИНФОРМИРАНост И НАГЛАСИ ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПРОБИОТИЦИ В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ, 2021

Дипломант: Андриана Гачева, Научен ръководител: доц. д-р Ружа Панчева, д.м.

Въведение: Пробиотиците заемат голямо място в пазара на хранителни добавки. Техните ползи все още продължават да бъдат изследвани, а известна част от потребителите ги приемат като вид „панацея“. Липсата на информация може да доведе до незадоволителен ефект от употребата на продуктите, допълнителни разходи на семействата, излишни посещения на личните лекари.

Цел: Да се проучи информираността сред потребителите относно областите на приложение на ПБ в детска възраст, техните показания и здравни ползи.

Задачи: Да се извърши литературен обзор относно областите на приложение на ПБ; да се проведе изследване чрез анкета за разкриване на знанията и нагласите на потребителите; да се обобщят резултатите от проучването; да се създадат препоръки за подобряване на информираността относно здравните ползи от ПБ за деца.

Материали: Обект на проучването са 270 участници- родители на деца, на възраст между 8 и 45 години. Предмет – информираност и нагласи за приложение на ПБ.

Методи: Документален метод – анализ на научна литература. Социологически метод – провеждане на интервю чрез пряка анкета. Статистически метод – обработване и обобщаване на данни.

Резултати: При направеното проучване бе установено, че младите родители са запознати с основните ползи от пробиотици за децата им. Резултатите сочат, че 83% са запознати с нуждата от тях при антибиотично лечение, а 71% дори ги използват като първо средство на избор при остра диария. Предимната област на приложение, според повечето, е при храносмилателни нарушения. В контраст с това се наблюдава, че много малък процент от потребителите са информирани за потенциала за приложението на ПБ при алергии, и заболявания на дихателната система. При избора на ПБ 79% от респондентите се доверяват на лекарите, фактът че не могат да вземат това решение самостоятелно сочи, че най – вероятно потребителите не са добре информирани относно същността и разликите в тези продукти на пазара.

Заклучение: Значението на пробиотиците за детското здраве се разпознава от повечето родители в България. За повишаване на специфичната информираност на потребителите е подходящо да се предвидят брошури и образователни материали от фармацевтичните компании, които да бъдат предоставяни на лекарите, а те от своя страна да ги представят на пациентите. Създаване на подробен български уеб сайт с разбираема информация касаещ същността на пробиотиците, техните ползи, сравнителни характеристики и специфични области на приложение ще подпомогне информирания им избор.

Ключови думи: пробиотици, детска възраст, приложение, информираност

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ВЛИЯНИЕТО НА РЕФЕРИРАЩИТЕ ЛЕКАРИ НА ПАЗАРА НА НЕСТЕРОИДНИ ПРОТИВОВЪЗПАЛИТЕЛНИ ЛЕКАРСТВА, 2021

Дипломант: Мануела Тодорова, Научен ръководител: доц. Галина Петрова д.и

Въведение: Фармацевтичният пазар е динамичен и силно конкурентен. Специфични за него са силната регулация от държавата, квазипазарно ценообразуване на предлаганите лекарствени продукти и многобройните бариери за навлизане от нормативно и икономическо естество и др. От една страна лекарствата са уникална стока, чието търсене и предлагане не се подчинява на обичайните търговски механизми, и чиито цени не се определят в най-голяма степен от пазара. От друга страна лекарствата не са взаимозаменяеми с други продукти, предназначени за лечение или профилактика на болести. При добро функциониране този пазар изпълнява важни обществени функции - задоволяване на здравните потребности на гражданите, насърчаване на внимание към пациента и по-високо качество на услугите, ефективна защита срещу фалшиви лекарствени продукти, генериране на развитие и иновативност и др.

Цел: Да се проучи влиянието на рефериращите лекари на пазара на нестероидни противовъзпалителни лекарства (НСПВЛ).

Материали и методи: Български и чуждестранни литературни източници, публикации в интернет, нормативни документи, в областта на разглежданата проблематика и специално разработена за целта на изследването анкетна карта. В проучването са приложени исторически, документален, социологически и графичен методи.

Резултати: Фармацевтичният пазар в България оперира в строго регламентирана законова рамка. Високата степен на регулация има за цел преодоляването на пазарните дефекти, както и обхващане на интересите на пациентите, индустрията и финансиращите институции. Пазарът на НСПВЛ в България на годишна база август 2019 – август 2020 г. бележи лек спад в брой продадени таблетки/капсули от 1,4%. Ръст в броя на продадените таблетки/ капсули имат определени групи лекарства като Dexketoprofen, следван от Aceclofenac, Ketoprofen, Etodolac и Diclofenac. Лидер на пазара на НСПВЛ с пазарен дял от 37% е молекулата Diclofenac. На втора и трета позиция по пазарен дял са: Ibuprofen (21%) и Nimesulide (14%). Водещи фактори за избор и предписване на определен вид НСПВЛ за анкетирания ортопеди, невролози и лекарите със специалност Обща медицина е добрата репутация на фармацевтичната компания, следвани от данни от клинични проучвания и предишен опит с лекарствени продукти на дадена компания. Предпочитания към оригинални лекарствени продукти имат всички изследвани лица. При предписване на генеричен продукт, анкетирания предпочитат чуждестранна генерична компания. И трите групи респонденти вземат предвид броя на дозите в опаковките, финансовите възможности на пациента и цената при прескрипции на конкретно НСПВЛ на пациент със съответните показания.

Ключови думи: изследване, влияние, рефериращи лекари, НСПВЛ, фармацевтичен пазар

ФАРМАЦЕВТИЧНИ ГРИЖИ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХРОНИЧНО БЪБРЕЧНО ЗАБОЛЯВАНЕ. СЪПКИ ПРИ ИЗБОРА НА ОТС ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ И ХРАНИТЕЛНИ ДОБАВКИ, 2021

Дипломант: Виолета Тодорова Стоянова, Научен ръководител: доц. Антоанета Цветкова, д.и.

Въведение: Хроничното бъбречно заболяване все повече се признава като глобален проблем на общественото здраве, който води до развитие на неблагоприятни последици като хронична бъбречна недостатъчност, сърдечно съдови заболявания и преждевременна смърт. Спецификата на всяко едно заболяване изисква индивидуален подход и това прави ролята на фармацевта отговорна. Според правилата за добра фармацевтична практика, мисията на фармацевтичната професия е да допринесе подобряване здравето на пациента предоставяйки качествени лекарствени продукти и услуги, оказвайки фармацевтична грижа под формата на консултации за подпомогне на обществото да ги използва по-най-добрия и рационален начин, превенция и промоция за подобряване на здравето. Благоприятните терапевтични резултати при много хронични заболявания ще бъдат постигнати, когато се поддържат оптимални нива на придържане към терапията назначена от специалиста, което ще подобри качеството на живот и бъдещи прогресии на заболяването и ще облекчат тежестта на заболяванията върху здравните системи.

Цел: Да се проучи и анализира фармацевтичната грижа при пациенти с хронично бъбречно заболяване.

Задачи: Да се проведе анкетно проучване сред болни с хронично бъбречно заболяване, с цел да се оцени придържането им към предписана терапия и избор на хранителна добавка и ОТС лекарствени продукти; Да се проведе анкетно проучване сред фармацевти с цел оценка и анализ за ролята на фармацевта и фармацевтичната грижа относно пациенти с бъбречни заболявания; Да се състави примерен алгоритъм за фармацевтични грижи при избор на хранителни добавки при пациенти с хронично бъбречно заболяване.

Методи: Исторически, социологически и статистически.

Материали: Литературни източници, резултати от проведено собствено социологическо изследване.

Резултати: Повишаване степента на придържане към терапията следствие от подобрената комуникацията фармацевт – пациент, което води до по-добър контрол на заболяването, по-добро качество на живот на пациентите. Правилният избор на ХД и ОТС лекарствен продукт, като съпътстваща терапия при пациентите с ХБЗ консултирани от фармацевтите спестява излишни посещения при лекуващият терапевт, полипрагмазия, усложнения и НЛР. Това спестява средства на пациентите, здравната система и осигурителните институции. Разработеният алгоритъм за фармацевтични грижи при пациенти с бъбречно заболяване може да намери практическо приложение в аптечната практика.

Заключение: Информираността и обучението на пациентите ще допринесе за подобряване знанията при самоуправлението и по-добрите прогнози на заболяването. С цел подобряване на здравословното състояние и качеството на живот при пациентите с ХБЗ, медицинските специалисти, трябва да обръщат повече внимание на консултацията и препоръките относно хигиенно – диетичен режим.

Ключови думи: фармацевтични грижи, хронично бъбречно заболяване, ОТС лекарствени продукти, хранителни добавки

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СУПЛЕМЕНТИ С ПРОБИОТИЦИ ПРИ ЛЕЧЕНИЕ НА ДЕЦА И ЮНОШИ С АТОПИЧЕН ДЕРМАТИТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ГР. ВАРНА, 2021

Дипломант: Петя Николаева Колева, Научен ръководител: доц. д-р Дарина Найденова, д.м.

Въведение: Атопичният дерматит (АД) е широко разпространен, обременителен и важен от психологическа гледна точка детски проблем. Пробиотиците са предложени като вариант за лечение на АД. Някои доклади са изследвали тази тема; но, полезността на пробиотиците при АД трябва да бъде категорично установена. Пазарите на хранителни добавки и на лекарствени продукти, отпускани без лекарско предписание, са едни от най-динамично развиващите се във фармацевтичния сектор. Ролята на дерматолозите в процеса на вземане на решения от потребителите на такива продукти е значителна. Целта на настоящето изследване е да се проучат нагласите на дерматолози и родители на деца с атопичен дерматит да приложат пробиотици с лечебна цел при деца и юноши до 18 годишна възраст, диагностицирани с атопичен дерматит и да се анализират факторите, които влияят на употребата на суплементи с пробиотици.

Материали и методи: Първото проучване е проведено във Варна в периода март – април 2021 г., като са използвани преки анонимни анкети в електронен вид. Респондентите са 105 жени, майки на деца с диагноза „атопичен дерматит“. Второто проучване е проведено във Варна в периода март – април 2021 г., като са използвани преки анонимни анкети в електронен вид. Респондентите са 51 дерматолога, работещи в гр. Варна.

Резултати и дискусия: Резултатите показват висока информираност на родителите за евентуалните ползи от употребата на пробиотик и неговата широка употреба с цел облекчаване на симптоматиката на АД. Най-често първоначалната информация е получена от личния лекар, т.е. в този случай лекарят може да бъде определен като „лидер на мнението“, който формира и предопределя избора на клиентите. Водещ фактор при покупката не е цената, а качеството. Търговската марка има значение при избора на суплемент с пробиотик според една трета от анкетиранияте. Висок процент от дерматолозите препоръчват използването на суплемементи с пробиотик на своите пациенти, диагностицирани с atopичен дерматит. Водещият мотив на дерматолозите при предписването на суплемент с пробиотик е съдържанието на продукта (52,2%), последван от споделени добри резултати от пациенти (33,3%). Висок процент от специалистите (88,2%) се съобразяват с финансовото състояние на своите пациенти, при изписване на продукти за тяхното лечение. Основните източници на информация, на които разчитат анкетиранияте дерматолози, са медицинските представители, специализирани интернет страници и медицински бази данни и научни конференции.

Заклучение: Експертното мнение на дерматолозите се уважава от пациентите и те се доверяват на препоръката им. Изучаването на мотивите и предпочитанията им в изписването на хранителни добавки е от съществено значение за адекватното продуктово позициониране на пазара от страна на производителите. В същото време изучаването на профила на потребителите и на мотивите им за употреба на суплемементи с пробиотици при лечение на деца с АД е от съществено значение за адекватното им предлагане от страна на фармацевтичните компании.

Ключови думи: atopичен дерматит, пробиотици, потребителски избор, търговска марка, източници на информация.

РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В АПТЕКИ И ДРОГЕРИИ ПАНАЦЕЯ – ТЪРГОВИЩЕ, 2021

Дипломант: Тунчер Кърджалиев, Научен ръководител: доц. Жана Рангелова, д.ф.

Въведение: Причина за изследването е неоспоримата съвременна теза, че стойността и значението на човешкия фактор във всички икономически сфери е все по-важна и с доминираща роля. Управлението на човешките ресурси със своите основни елементи, има съществено влияние върху глобалната организационна ефективност на фирмата, което важи и за фармацевтичната сфера. Но тя има и своя специфика - голяма отговорност за живота и здравето на хората, поради което в нея работят лица с високоспециализирано образование и квалификация. Ръководството на фирмата, желаещо просперитета ѝ, трябва задължително да се съобразява с тях.

Цел: Целта е да се предложи система за ефективно стратегическо управление на човешките ресурси в конкретна фирма от бранша, няма много публикувани теоретични научни изследвания в последните години. В този контекст, в научен план, но адаптирана в конкретно приложно поле, тази идея е полезна за мениджмънта на организацията.

Задачи: да се извърши литературен обзор за УЧР; да се направи анализ на УЧР в аптеки и дрогерии Панацея, включително и чрез информация (свободно интервю) от мениджърите; да се установи степента на застъпеност, но също и на специфичните особености и оценка на проявлението на елементите на системата за УЧР в аптеки и дрогерии с оглед даване на

препоръки за разработване на системен подход. Най-добре това може да стане с провеждане на анкетно проучване и въпросници за служителите, а после – чрез интерпретация на резултатите от тях (за да има по-обобщен поглед за сферата на търговия на дребно и по-добра, многоаспектна корелация с действителността); в заключение – да се направи опит за дефиниране на обобщен подход и система за УЧР в аптеки и дрогерии „Панацея“ – гр. Търговище.

Материали и методи: Исторически и документални методи; литературен обзор и публикации, електронни учебници, статии и др. при очертаването на теоретичните основи на УЧР; дескриптивни, аналитични и описателно-разяснителни методи: представяне на Панацея ЕООД, анализ и характеризиране на управлението на човешките ресурси във фирмата, включително чрез информация от мениджърския екип: социологически методи (приложени в 4 аналогични общности от хора – неголеми вериги аптеки-дрогерии и групи от работещи лица със сходни професии и месторабота, ситуирани в различни областни градове: Панацея – в Търговище, Асклепий – във В. Търново, Ремедиум – в София, група специалисти от курса по Фармацевтичен мениджмънт и грижи в МУ-Варна): статистически методи при обобщаване и анализ на анкетните проучвания (метод на средните стойности, метод на относителните дялове).

Резултати: Освен в литературните източници, също и в проведените изследвания, се налага изводът, че управлението на човешките ресурси трябва да се изгражда като система със стратегически характер. Такава система за УЧР, ако е част от вътрешните характеристики на фирмата, би подпомогнала изпълнението на универсалните цели на аптеките и дрогериите – спазвайки професионалния и морален кодекс – пълноценно удовлетворяване на нуждите на клиентите, системен икономически растеж, висока удовлетвореност на персонала и в крайна сметка, по-добра перспектива за организацията.

В по-общ план, в сравнителен аспект на литературните източници спрямо проведените проучвания в аптеките и дрогериите, може да се направи извода, че при нормални обстоятелства и благоприятна икономическа среда, елементите на системата за УЧР са валидни и важни в приложен план за посочения тип организации.

Системата за УЧР в аптечната мрежа изисква промени и на важни фактори на ниво фармацевтична сфера. Водещ, най-значим, дори екзистенциален фактор, е самото наличие на квалифицирани специалисти (например, без лице с квалификационна степен магистър по фармация, ЗЛПХМ не допуска откриването и експлоатирането на аптека). Заради това императивно обстоятелство, но и заради демографски, урбанизационни и други фактори, много населени места в страната са без достъпни аптеки и дрогерии. Тези дефицити възпрепятстват и УЧР в аптеките и дрогериите в по-малките населени места - заради опасенията си да остане без персонал, мениджърът е принуден да допуска съзнателни грешки, груби компромиси в някои от елементите на системния подход при УЧР.

Заключение: Занапред, особено в по-големите градове и особено в развитите държави, се предполага, че ще има изключително агресивна конкуренция и борба за квалифицирани кадри във фармацевтичния сектор – особено следейки огромните инвестиционни вложения в тази област. Тази ожесточена конкуренция няма да подмине и нашата страна, затова умелото управление на човешките ресурси определено ще стане приоритет в организациите от фармацевтичния сектор. Това изисква системно и стратегическо мислене при наемането, развитието и задържането на най-ценния ресурс в организациите от тази сфера – човешкият ресурс.

Ключови думи: човешки ресурси, аптеки, система за управление на човешките ресурси